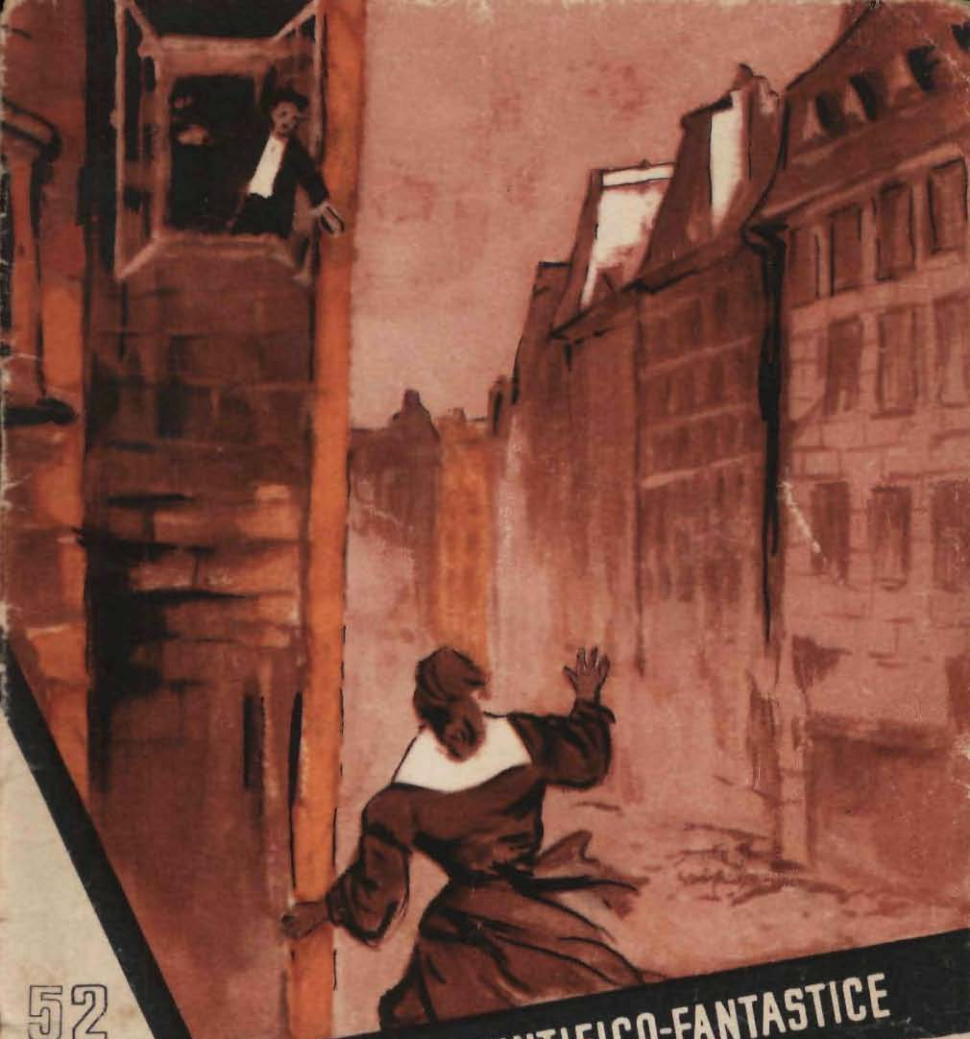

52

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

A. CONAN DOYLE

DOUĂ AVENTURI ALE LUI Sherlock Holmes

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

AVENTURA BĂRBATULUI CU GURA STRÎMBĂ

Isa Whitney, fratele răposatului Elias Whitney, doctor în teologie, director al Colegiului Teologic Sf. Gheorghe, era opiuman. Deprinsese acest viciu, după cîte mi-au ajuns la urechi, dintr-un capriciu prostesc, încă de pe vremea cînd se afla la colegiu, din pricină că citise descrierea lui De Quincey a visurilor şi senzaţiilor sale de fumător de opium. Atunci îşi îmbibase tutunul cu laudanum, vrînd să încerce şi el aceleaşi senzaţii şi descoperise, ca şi atîţia alţii, că acest năravˇ e mai uşor de deprins decît de lăsat; ani în şir a continuat să fie robul acestui drog, lucru pe care rudele şi prietenii săi îl priveau cu un amestec de groază şi milă. Îl văd şi acum parcă, străveziu şi gălbejit la faţă, cu pleoapele atîrnînd şi pupilele micşorate de tot, ghemuit într-un fotoliu — o epavă, o fiinţă nobilă ruinată.

Într-o seară, era prin iunie 1889, se auzi clopoţelul sunînd, cam pe la ceasul cînd te toropeşte somnul şi căscînd ţi-arunci ochii la ceas. M-am îndreptat în scaun, iar nevastă-mea a lăsat să-i cadă lucrul de mînă în poală cu o mutră dezamăgită.

— Încă un pacient! spuse ea. O să trebuiască să pleci iar.

Am mormăit ceva, pentru că abia mă întorsesem acasă, după o zi istovitoare. Am auzit uşa deschizîndu-se, cîteva cuvinte schimbate în fugă şi apoi paşi grăbiţi pe linoleum. Uşa camerii în care ne aflam s-a deschis înlăuntri lăsînd să intre o doamnă înfăşurată într-o mantie întunecată şi cu un văl negru care îi acoperea faţa.

— Vă rog să mă iertaţi pentru că am îndrăznit să vin atît de tîrziu, începu ea. Apoi deodată, pierzîndu-şi cumpătul, se repezi înainte şi, aruncîndu-şi braţele de gîtul nevestii-mi, hohoti de plîns pe umărul ei. Ah, vai! Cît sînt de amărîtă! se jelui ea. Am atîta nevoie de ajutor!

— Doamne, spuse nevastă-mea ridicîndu-i vălul, dar e Kate Whitney! Vai, cum m-ai speriat, Kate! Nu te-am recunoscut deloc *cînd ai intrat.*

— Nu ştiam ce să fac, aşa că am venit drept la tine.

Aşa se întîmpla întotdeauna. Oamenii care aveau vreun necaz veneau la nevastă-mea ca puii la cloşcă.

— Foarte bine. Acum să-ţi dăm puţin vin cu apă, iar tu aşează-te aici şi spune-ne tot, de-a fir-a-păr. Sau preferi să-l trimit pe James la culcare?

— A, nu, nu. Am nevoie şi de sfatul şi de ajutorul doctorului. E vorba de Isa. N-a mai dat pe acasă de două zile. Sînt din cale afară de speriată din pricina lui!

Nu era prima dată cînd ne vorbea de năravul soţului ei, mie ca doctor, iar nevestei mele ca unei vechi prietene şi colege de şcoală. Am încercat s-o mîngîiem şi să-i alinăm mîhnirea cu vorbele

cele mai potrivite pe care le-am putut găsi. Știa oare unde se afla bărbatul ei? I-l puteam aduce înapoi? Se părea că da. Avea informații sigure că în ultima vreme, cînd îl cuprindea patima, se ducea la o tavernă din capătul răsăritean al City-ului, unde se fuma opium. Pînă acum orgiile lui nu ținuseră niciodată mai mult de o zi, și seara se întorcea întotdeauna acasă sleit de puteri și tremurînd din tot trupul. De data aceasta, însă, accesul dura de 48 de ore, și fără îndoială că zăcea printre scursurile societății sorbind otrava sau dormind sub influența ei. Era sigură că putea fi găsit la „Lingoul de aur" din ulicioara Upper Swandamlane. Dar ce putea ea să facă? Cum ar fi putut ea, o femeie tînără și sfioasă, să-și croiască drum pînă într-o speluncă de felul acesteia, ca să-și smulgă bărbatul din mijlocul ticăloșilor cu care se înhăitase?

Asta era situația și bineînțeles că nu exista decît o singură soluție. M-a întrebat dacă n-aș putea s-o însoțesc pînă acolo, iar apoi, răzgîndindu-se, a zis că la ce bun să mai vină cu mine? Eu eram medicul curant al lui Isa Whitney și ca atare aveam oarecare influență asupra lui. Mă descurcam mai bine chiar dacă mă duceam singur. I-am dat atunci cuvîntul de onoare că o să i-l trimit acasă cu trăsura pînă în două ceasuri, dacă era într-adevăr de găsit la adresa pe care mi-o dăduse. Așa că peste zece minute părăsisem deja fotoliul și salonașul meu confortabil, gonind cu birja spre partea de răsărit a orașului. Aveam o misiune ciudată, după cîte mi se părea, deși numai viitorul a putut să-mi arate cît de ciudată avea să fie cu adevărat.

Prima etapă a aventurii mele n-a prezentat însă mari neajunsuri. Upper Swandamlane e o stradelă prăpădită, ascunsă în dosul docurilor înalte, înșiruite de-a lungul țărmului de nord al Tamisei, la est de podul Londrei. Între un birt popular și o circiumă, am găsit taverna căutată. Ca să ajungi la ea, trebuia să cobori cîteva trepte, după care dădeai de o spărtură sumbră în zid, ce aducea mai mult cu gura unei peșteri. Poruncindu-i birjarului să aștepte, am coborît scările scobite de atîta umblet de oameni beți și, la lumina unui opaiț ce pîlpîia deasupra ușii, am dibuit clanța, apoi am intrat într-o încăpere lungă și joasă, în care puteai tăia cu cuțitul fumul roșiatic de opium. De jur împrejur erau înșirate paturi de lemn ca pe un vas de emigranți.

La lumina slabă din odaie abia puteai desluși trupuri care zăceau în atitudini neînchipuit de ciudate, cu umerii încovoiați, cu genunchii strînși la piept, cu capetele răsturnate pe spate și cu bărbiile împungînd aerul; doar ici-colo cîte un ochi searbăd și stins se întorcea către noul venit. Cerculețe roșii de lumină licăreau printre umbrele negre, aci mai viu, aci mai șters, după cum pîlpîia otrava arzîndă în găoacea lulelelor de metal. Cei mai mulți zăceau în tăcere; unii mormăiau ceva pentru sine, iar alții vorbeau laolaltă cu un glas ciudat — înăbușit și monoton. Bîiguielile lor aveau izbucniri năvalnice, pentru ca apoi să se piardă deodată în tăcere, fiecare murmurindu-și gîndurile și luînd prea puțin în seamă cuvintele celui de alături. La capătul celălalt al odăii, la gura unei vetre mici cu jăratic de mangal, un bătrîn înalt și uscățiv stătea pe un scăunel cu trei picioare, cu bărbia rezemată în pumni, cu coatele pe genunchi, cu privirea pierdută în flăcările focului. La intrarea

mea, un servitor malaez, cu fața ca de ceară, se repezise să-mi aducă o pipă și o doză de opium, poftindu-mă acum către un culcuș gol.

— Mulțumesc, n-am venit să stau, l-am lămurit eu. E pe-aici un prieten de-al meu, domnul Isa Whitney, cu care aș vrea să vorbesc. Din dreapta mea se auzi o mișcare bruscă urmată de un icnit. Încercînd să străpung întunericul difuz, am deslușit privirea lui Whitney ațintită asupra mea. Era livid, istovit, zbîrlit și murdar.

— Dumnezeule, e Watson! exclamă el.

Reacția drogului îl adusese într-o stare de plins, cu toți nervii cuprinși de un tremur spasmodic.

— Ascultă, Watson, cît e ceasul?

— Aproape unsprezece.

— Și ce zi?

— Vineri, 19 iunie.

— Doamne, dumnezeule! Credeam că-i miercuri. Sigur că e miercuri. Ce-ți veni să mă sperii? Se prăbuși cu fața în mîini și începu să plîngă-n hohote pe tonuri înalte, neomenești

— Ascultă, omule, ți-am spus că-i vineri. Nevastă-ta te așteaptă de două zile. Ar trebui să-ți fie rușine.

— Păi chiar îmi e. Dar nu se poate, Watson, te-ai zăpăcit. Nu sînt aici decît de cîteva ceasuri. Am fumat doar trei pipe, poate patru sau, știu și eu, poate mai multe. Dar vin acasă cu tine. Nu vreau s-o sperii pe Kate, pe micuța mea Kate. Dă-mi mîna! Ai o birjă?

— Da, mă așteaptă.

— Atunci plec cu ea. Dar probabil că trebuie să plătesc mai întîi. Vezi te rog cît datorez, Watson. Sînt cam dărîmat. Nu sînt în stare să fac nimic singur.

M-am strecurat printre cele două șiruri de culcușuri ținîndu-mi respirația ca să nu trag în piept fumul uricios al drogului care îndobitocește oamenii și l-am căutat pe patron. Trecînd pe lîngă bătrînul uscătiv din fața vetrei cu mangal, am simțit deodată că mă trage cineva de cămașă și o voce joasă mi-a șoptit în ureche: „Treci pe lîngă mine și apoi întoarce-te și privește-mă". Am auzit aceste vorbe foarte deslușit. M-am uitat în jos. Nu putea să le fi rostit decît bătrînul de lîngă mine și totuși el era la fel de țeapăn ca și pînă atunci, cufundat în gînduri, din cale-afară de slab, zbîrcit tot, gîrbovit sub povara anilor. Pipa de opium îi atîrna între genunchi, de parcă i-ar fi scăpat dintre degete din cauza istovelii și plictisului. Am făcut cîțiva pași și m-am întors să mă uit. Cu greu mi-am putut înăbuși un strigăt de uimire. Se întorsese astfel încît nu-l puteam vedea decît eu. Trupul i se împlinise, zbîrciturile dispăruseră ca prin farmec, ochii triști își recăpătaseră flacăra arzătoare și acolo lîngă foc stătea rizînd de surprinderea mea — Sherlock Holmes în persoană. Mi-a făcut un semn discret să mă apropii și îndată, cînd s-a întors iarăși pe jumătate către cei din tavernă, și-a recăpătat poza senilă de bătrîn ramolit căruia îi atîrna buza de jos.

— Holmes, i-am șoptit eu, ce dumnezeu faci aici în spelunca asta?

— Poți să vorbești și mai încet, mi-a răspuns el, că am urechi foarte bune. Dacă ai fi așa de amabil să-i faci vînt idiotului ăla de prieten al tău, mi-ar face mare plăcere să stau puțin la taifas cu tine.

— Mă așteaptă birja afară.

— Atunci fă te rog bine și trimite-l acasă cu ea. Cred că poți să ai încredere în el : pare prea frînt ca să mai facă vreun bucluc. Te-aș mai sfătui să trimiți prin birjar un bilețel nevestei tale și să-i spui că ți-ai legat soarta de a mea. Apoi te rog să mă aștepți afară, unde am să te găsesc în cinci minute.

Mi-era tare greu să-i refuz lui Sherlock Holmes vreo rugăminte, deoarece era întotdeauna deosebit de precis și îți vorbea cu un calm de stăpîn. Simțeam pe de altă parte că, o dată Whitney urcat în birjă, misiunea mea era practic încheiată ; cît despre rest, nu-mi puteam dori nimic mai bun decît să-l însoțesc pe prietenul meu într-una din acele aventuri cu totul neobișnuite, de care viața lui era plină. Peste cîteva minute, terminasem de scris biletul, plătisem nota lui Whitney și-l condusesem la trăsură. O văzui îndepărtîndu-se prin beznă. Curînd, din taverna fumătorilor de opium ieși o siluetă bătrînicioasă. Alăturîndu-mă ei, mă aflam împreună cu Sherlock Holmes. A mai mers vreo două străzi cu spatele încovoiat și cu pași nesiguri. Apoi, aruncînd repede o privire în jur, s-a îndreptat și a izbucnit într-un hohot de ris sănătos.

— Sper, Watson, că nu-ți închipui că am adăugat patima opiului la injecțiile cu cocaină și la celelalte mici slăbiciuni despre care ai avut bunătatea să-mi dai sfaturi medicale ?

— Bineînțeles că am fost surprins să te găsesc acolo.

— Dar nu mai surprins decît am fost eu cînd am dat cu ochii de tine.

— Venisem să caut un prieten.

— Și eu să caut un dușman.

— Un dușman ?

— Da, unul dintre dușmanii mei firești sau, cum să zic, dintre victimele mele firești. În două vorbe, Watson, sînt în plină anchetă, un caz cu totul remarcabil, ale cărui ițe speram să le găsesc în hoinărelile fără căpătîi ale acestor bețivani vicioși... Dacă aș fi fost recunoscut în taverna aceasta deochiată, viața mea n-ar mai fi prețuit nici cît o ceapă degerată, pentru că m-am mai slujit de acest local pentru scopurile mele și ticălosul de marinar indian, patronul, mi-a jurat răzbunare. În spatele clădirii, aproape de colțul docului Paul, se află o trapă, care ar putea spune multe povești sinistre despre lucrurile care au căzut prin ea în nopți fără lună.

— Lucruri ! Nu cumva vrei să spui trupuri omenești ?

— Ba chiar așa, Watson dragă. Am fi bogați dacă am avea cîte o mie de lire pentru fiecare nenorocit care a fost lichidat în spelunca asta. E cea mai deochiată capcană pentru oameni de pe tot malul fluviului și mă tem că Neville St. Clair a intrat în ea și nu o va mai părăsi niciodată. Cam pe aici trebuie să fie trapa ! Își puse degetele arătătoare între dinți și fluieră ascuțit. Din depărtare, un fluierat asemănător răspunse acestui semnal, după care se auzi curînd zgomot de roți și tropot de copite pe caldarîm.

— Și-acum, Watson, spuse Holmes în momentul în care din întuneric se ivea un docar cu roțile înalte și cu felinare de o parte și de alta, ca două fîșii de lumină galbenă, vii cu mine, nu ?

— Dacă-ți pot fi de vreun folos.

— A, un tovarăș de încredere e întotdeauna de folos. Și cu atît mai mult un cronicar. Odaia mea de la The Cedars are două paturi.

— The Cedars ?

— Da, așa se cheamă vila domnului St. Clair. Locuiesc acolo în timpul cercetărilor.

— Dar unde-i asta?

— Aproape de Lee, în Kent. Ne așteaptă o călătorie de șapte mile.

— Dar nu pricep nimic.

— Bineînțeles, curînd însă o să știi totul. Hai, saltă-te sus! E-n regulă, John, nu mai avem nevoie de dumneata. Uite o jumătate de coroană. Caută-mă mîine pe la unsprezece. Așa, lasă-i frîul liber! La revedere! Plesni calul cu biciul și o luarăm iute din loc prin șirul nesfîrșit de străduțe întunecate pe care nu vedeai țipenie de om. Cu timpul se mai lărgiră și traversarăm în goană un pod larg cu balustradă peste fluviul care-și purta leneș apele întunecate. De partea cealaltă a podului, același labirint de străduțe. Liniștea o curmau doar din cînd în cînd pașii apăsați și ritmici ai polițistului sau cîntecele și țipetele vreunor cheflii întîrziați. Un văl de nori plutea alene pe cer și ici-colo prin spărturile lor licărea cîte o stea. Holmes mîna calul în tăcere cu capul plecat în piept. Eu însă stăteam alături de el arzînd de nerăbdare să aflu despre ce fel de cercetări era vorba, de vreme ce-l puneau la așa grea încercare, fiindu-mi teamă totuși să-i tulbur șirul gîndurilor. După ce am străbătut vreo cîteva mile și am ajuns pe la marginea brîului de vile periferice, s-a scuturat deodată, a dat din umeri și și-a aprins pipa, cu înfățișarea omului mulțumit că acționează cum nu se poate mai bine.

— Ai un mare dar al tăcerii, Watson, mi-a zis el în cele din urmă. Asta te face un tovarăș de neprețuit. Pe cuvîntul meu de onoare, e mare lucru pentru mine să am pe cineva cu care să vorbesc, pentru că propriile mele gînduri nu sînt cine știe ce plăcute. Mă întrebam tocmai ce i-aș putea spune acestei duduițe nostime cînd mă va întîmpina astă seară la ușă.

— Uiți, se vede, că habar n-am despre ce e vorba.

— Abia am să am timp să-ți expun cazul înainte de-a ajunge la Lee. Pare neînchipuit de simplu și totuși nu știu cum se face că nu găsesc de unde să-i apuc. Sînt nenumărateițe, fără îndoială, dar nu pot prinde nici una. Acum am să-ți explic lucrurile limpede și pe scurt, dragă Watson, și poate că tu ai să zărești vreo scînteie acolo unde eu nu văd decît beznă.

— Dă-i drumul atunci!

— Ei bine, cu vreo cîțiva ani în urmă, ca să fiu mai exact, în mai 1884, a venit la Lee un gentleman pe nume Neville St. Clair, care părea *să fie putred de bogat. A cumpărat o vilă spațioasă, a aranjat curtea* și grădina cu multă artă, trăind în genere pe picior mare. Încetul cu încetul, și-a făcut mulți prieteni printre vecini, și în 1887 s-a căsătorit cu fiica unui berar din împrejurimi, de la care are pînă acum doi copii. Nu se ocupa cu nimic precis, dar avea acțiuni la mai multe societăți, așa că dimineața se ducea întotdeauna la Londra, întorcîndu-se în fiecare seară din Cannon Street cu trenul de 5,14. Domnul St. Clair are acum treizeci și șapte de ani, e în genere cumpătat, un bărbat bun, un tată foarte iubitor și un om pe care toate cunoștințele lui îl au la inimă. Aș putea să adaug că totalul datoriilor lui se ridică — după cîte am putut afla — doar la 88 lire și 10 șilingi, pe cînd contul lui la banca Capital and Counties e de 220 lire. Prin urmare, n-avem nici un motiv să presupunem că încurcături bănești i-au putut împovăra cugetul. Lunea trecută, domnul Neville St. Clair a plecat la Londra ceva mai de-

vreme decît de obicei, spunînd înainte de a porni că are de îndeplinit două treburi importante și că o să-i aducă băiețelului său niște cuburi. Acum, printr-o simplă întîmplare, nevasta lui a primit în aceeași lună, la scurtă vreme după plecarea lui, o telegramă, care o înștiința că un pachet de mare valoare, pe care îl aștepta de multă vreme, sosise pe numele ei la birourile societății Aberdeen Shipping Company. Acum, dacă cunoști bine Londra, îți vei aduce aminte că birourile acestei societăți se află în Fresno Street, care se desparte din Upper Swandamlane, unde *m-ai găsit pe mine astă-seară*. Doamna St. Clair a luat masa de prînz, s-a dus în City, a făcut cîteva cumpărături, a trecut pe la biroul societății, a ridicat pachetul și exact la ora 4,35 după-amiază se îndrepta pe Swandamlane spre gară. M-ai urmărit cu atenție, ai înțeles totul?

— E cum nu se poate mai limpede.

— Poate că-ți mai aduci aminte ce zăduf a fost luni; doamna St. Clair *mergea încet, uitîndu-se în toate părțile și trăgînd nădejdea* să zărească vreo birjă, deoarece nu-i plăcea deloc strada pe care se afla. În timp ce cobora astfel pe Swandamlane a auzit deodată o exclamație sau un strigăt și a întîrmurit cînd și-a văzut bărbatul privind-o și, după cum i s-a părut ei, făcîndu-i semn de la o fereastră aflată la etajul unei clădiri. Fereastra era deschisă și i-a văzut deslușit fața, grozav de tulburată, după spusele ei. El îi făcea semne desperate cu mîna și apoi *a dispărut atît de brusc de la fereastră, încît ei i s-a părut că a fost* tras înapoi de o forță căreia nu i s-a putut împotrivi. Un amănunt ciudat, pe care ochiul ei ager de femeie nu l-a scăpat, a fost că deși purta tot haina de culoare închisă cu care plecase de acasă, n-avea nici guler, nici cravată.

Convinsă că i s-a întîmplat ceva rău, s-a repezit pe scări în jos — pentru că această casă nu era alta decît spelunca fumătorilor de opium *în care m-ai găsit astă-seară — și, trecînd în goană prin încăperea din* față, a încercat să urce scara care duce la etaj. Chiar la picioarele scării însă a dat nas în nas cu ticălosul de marinar indian de care ți-am pomenit. El a împins-o înapoi și, cu ajutorul unui danez care slujește acolo, a aruncat-o în stradă. Covîrșită de îndoială și de temeri înnebunitoare, a alergat în jos pe ulicioară și un noroc nemaipomenit a făcut să întîlnească în Fresno Street cîțiva comisari și un inspector *care se duceau să-și ia în primire posturile. Inspectorul, împreună cu* doi polițiști au însoțit-o la casa amintită și, în ciuda împotrivirii neîncetate a patronului, și-au croit drum către camera în care fusese văzut ultima dată domnul St. Clair. Aici însă nici o urmă a acestuia. De fapt, la catul de sus a fost găsit doar un biet schilod cu înfățișare hidoasă, aciuat pare-se acolo. Atît el cît și marinarul indian au jurat pe toți dumnezeii că în tot cursul după-amiezii nu mai fusese nimeni altcineva *în odaia din față. Dezmințirea lor era așa de hotărîtă, încît inspectorul* a început să șovăie și era cît pe-aci să ajungă la concluzia că doamna St. Clair se înșelase — cînd aceasta se repezi deodată țipînd la o cutie mică de brad de pe masă și-i smulse nerăbdătoare capacul. Dinăuntru au căzut, răspîndindu-se pe jos, niște cuburi: era tocmai jucăria pe care domnul St. Clair promisese s-o cumpere copilului său.

Această descoperire și stînjeneala vădită pe care a manifestat-o schilodul l-au făcut pe inspector să-și dea seama că e ceva grav la mijloc. S-au cercetat cu grijă toate odăile și rezultatele anchetei au indicat o crimă îngrozitoare. Odaia din față era mobilată simplu,

ca un salonaş, şi dădea într-un mic dormitor, de la fereastra căruia se vedea spatele docului. Între clădirea aceasta şi fereastra dormitorului se afla o fişie îngustă de pămînt uscat la ora refluxului, dar acoperită de cel puţin patru picioare de apă cînd fluxul ajunge la maximum. Fereastra dormitorului e largă şi se deschide de jos în sus. Cercetările au indicat urme de sînge pe pervazul ferestrei, iar cîteva picături stropiseră ici-colo podeaua de lemn a odăii. S-a mai găsit aruncată în dosul unei perdele toată îmbrăcămintea domnului Neville St. Clair, cu excepţia hainei sale de culoare închisă. În schimb, erau acolo ghetele, ciorapii, pălăria şi ceasul. Nici o urmă de violenţă nu se vedea pe vreuna din ele şi nici alte urme nu mai erau de la domnul Neville St. Clair. Se pare că fusese azvîrlit pe fereastră, pentru că o altă ieşire nu s-a găsit, iar petele de sînge de pe fereastră, semne prevestitoare de rău, lăsau prea puţine speranţe c-ar fi putut să se salveze înot, pentru că în momentul tragediei fluxul atinsese maximul.

Acum să-ţi spun de ticăloşii care par să fie amestecaţi îndeaproape în această chestiune. Marinarul indian era cunoscut pentru antecedentele sale nelegiuite, dar întrucît după relatările doamnei St. Clair reieşea că nu fusese sus, ci la parter, la picioarele scării la cîteva secunde după ivirea bărbatului ei la fereastră, nu putea fi bănuit decît cel mult de complicitate la crimă. S-a apărat susţinînd că habar nu are de cele petrecute, de ce face Hugh Boone, locatarul său, şi că nu poate să dea socoteală în nici un fel de prezenţa în odaie a hainelor domnului dispărut.

Asta în ceea ce-l priveşte pe patronul tavernei, fostul marinar indian. Cît despre schilodul înspăimîntător care locuieşte catul de sus al speluncii fumătorilor de opium şi care a fost, fără îndoială, ultimul om care l-a văzut pe Neville St. Clair, el se numeşte Hugh Boone şi faţa lui hidoasă este binecunoscută tuturor acelora care trec adesea prin City. E un cerşetor de profesie, deşi, ca să nu se pună rău cu poliţia, ţine drept paravan un mic negoţ de chibrituri de ceară. Puţin mai jos pe strada Threadneedle, pe mîna stîngă, se află, după cum ai remarcat, poate, un intrînd în perete. Aici se aşază turceşte individul, zi de zi, ţinînd în poală cîteva pachete de chibrituri, şi întrucît înfăţişarea lui stîrneşte mila tuturor, o adevărată ploaie de danii se scurge mereu în şapca soioasă de piele ce se află pe trotuar alături de el. L-am privit cu atenţie de multe ori înainte de a mă fi gîndit vreodată că o să am de-a face cu el şi am fost surprins de recolta bogată pe care o strîngea într-un timp extrem de scurt. Înţelegi, înfăţişarea lui e aşa de izbitoare, încît nimeni nu poate trece pe lîngă el fără să-l remarce. Un smoc de păr portocaliu, faţa palidă, desfigurată de o cicatrice îngrozitoare, care, datorită contracţiei, a răsucit colţul buzei de sus, o bărbie de buldog şi doi ochi întunecaţi, dar foarte pătrunzători, într-un izbitor contrast cu culoarea părului său, — toate acestea îl deosebesc de restul gloatei de cerşetori. De altfel, el se mai deosebeşte de ceilalţi şi prin isteţimea lui ieşită din comun, pentru că are totdeauna un răspuns prompt la orice glumă pe care i-o aruncă la repezeală trecătorii. Aflăm acum că locuieşte de multă vreme deasupra tavernei fumătorilor de opium şi că a fost ultimul care l-a văzut pe gentlemanul căutat de noi.

— Bine, dar e infirm, l-am întrerupt eu, ce-a putut să facă el singur împotriva unui bărbat în floarea vîrstei?

— E infirm pentru că şchioapătă, dar altminteri pare să fie un om voinic şi bine hrănit. Desigur, experienţa ta de medic, Watson, va

spune că slăbiciunea unei părți a trupului e adeseori compensată de puterea excepțională a celorlalte membre.

— Continuă-ți, te rog, povestirea!

— Doamna St. Clair leșinase la vederea petelor de sînge de pe fereastră, așa că a trebuit dusă acasă într-o birjă păzită de polițiști, prezența ei nemaifiind de nici un ajutor pentru cercetări. Inspectorul Barton, care fusese însărcinat cu ancheta, a cercetat cu multă atenție *încăperile casei, fără să găsească însă nici un amănunt ce ar fi putut* arunca lumină asupra acestui caz. S-a făcut o greșeală de la început, și anume că nu l-au arestat de îndată pe Boone, și în felul acesta i s-au lăsat cîteva minute libere în care a putut să comunice cu marinarul indian. Această greșeală a fost însă curînd reparată și el a fost prins și percheziționat, fără să se găsească însă asupră-i nici o dovadă de vinovăție. E adevărat că pe mineca dreaptă a cămășii avea cîteva pete de sînge, dar el a arătat că se tăiase lîngă unghia degetului inelar *și a explicat că sîngele vine de acolo, adăugînd că se dusese pînă* la fereastră cu puțină vreme înainte și că petele observate pe pervaz aveau negreșit același izvor. A negat cu încăpățînare că l-ar fi văzut vreodată pe domnul Neville St. Clair și a jurat că prezența hainelor în camera lui este și pentru el o taină tot atît de mare ca și pentru poliție. Cît despre afirmația doamnei St. Clair că-și văzuse cu adevărat bărbatul la fereastră, declară că ori e nebună, ori a visat. A fost dus la poliție, în ciuda protestelor sale violente, iar inspectorul a rămas pe loc sperînd că retragerea apelor la ora refluxului ar putea să-i dea cheia misterului. Și așa s-a și întîmplat, deși n-au găsit pe malul noroios al apei ceea ce se temuseră că vor găsi. Pe măsură ce apa se retrăgea, a început să se ivească haina lui Neville St. Clair, dar nu și trupul lui. Ei, și ghici ce-au găsit polițiștii în buzunarele hainei?

— De unde să știu?

— *Nu, nici nu speram să poți ghici. Buzunarele erau doldora de* monede de un penny și de o jumătate de penny, 421 de penny și 270 de o jumătate. Nu e deci de mirare că fluxul nu putuse să mături haina de acolo. În schimb, trupul unui om e cu totul altceva. Între doc și casa cu pricina e o bulboană puternică. Pare destul de probabil ca haina, îngreunată de numeroasele monezi, să fi rămas acolo cînd trupul despuiat a fost supt de viltoare.

— Dar după cîte înțeleg, restul îmbrăcămintei s-a găsit în cameră. Oare domnul St. Clair avea pe el doar haina?

—Nu, dragă, dar faptele trebuie să le luăm așa cum ne-au fost spuse. Să presupunem că acest individ Boone l-a aruncat pe Neville St. Clair pe fereastră. *Ei bine, nimeni n-ar fi putut* vedea ce s-a întîmplat. Ce era să facă? Bineînțeles că primul lui gînd a fost să se descotorosească de veșmintele ce-l puteau trăda. Atunci a apucat, să zicem, haina și, tocmai cînd se pregătea s-o arunce pe fereastră, i-a trecut prin minte că ea va pluti în loc să se ducă la fund. Avea prea puțin timp la dispoziție pentru că auzise cearta provocată de doamna St. Clair, care încerca să-și croiască drum sus și poate că-l și anunțase asociatul său indian că vin polițiștii. Neavînd nici o clipă de pierdut, s-a repezit la cotlonul unde-și ținea roadele cerșetoriei și a înfundat în buzunare toate monedele pe care le-a putut apuca, ca să fie sigur că haina se va duce la fund. A aruncat-o afară și ar fi făcut același lucru și cu celelalte veșminte dacă n-ar fi auzit jos zgomot de pași grăbiți. Abia a mai avut timp să închidă fereastra pînă la ivirea poliției.

— Da, lucrul pare cu putință.

— Atunci o să considerăm ipoteza demnă de crezare în lipsa alteia mai bune. După cum ți-am spus, Boone a fost arestat, dar nu s-a putut dovedi că ar mai fi fost vreodată acuzat de ceva. Era cunoscut de ani de zile ca cerșetor de profesie, dar se părea că duce o viață foarte liniștită, fără a supăra pe cineva. Așa stau lucrurile deocamdată, și problemele care trebuie rezolvate, adică ce căuta Neville St. Clair în taverna aceea deocheată, ce i s-a întîmplat acolo, unde se află acum și ce legătură are Hugh Boone cu dispariția lui sînt tot atît de încîlcite ca și la început. Mărturisesc că nu-mi pot aminti nici un caz din întreaga mea experiență care să fi părut atît de simplu la prima vedere și totuși să prezinte asemenea complicații.

În timp ce Sherlock Holmes îmi dădea toate amănuntele despre aceste întîmplări neobișnuite, străbătusem în goana calului periferiile Londrei, lăsînd în urmă și ultimele case răzlețe; acum hurducăiam pe *un drum de țară mărginit de o parte și de alta de garduri vii*. Tocmai cînd termină ce avusese de spus, am trecut printre două sate cu casele răsfirate, pe la ferestrele cărora mai licărea ici-colo cîte o lumină.

— Acum intrăm în Lee, spuse tovarășul meu. În scurta noastră plimbare am trecut prin trei comitate britanice — începînd cu Middlesex, trecînd peste un cot al comitatului Surrey și ajungînd în Kent. Vezi lumina aceea dintre pomi? Acolo e vila The Cedars și alături de lampa care se vede stă o femeie nerăbdătoare și neliniștită, care fără îndoială a și prins, cu auzul ei încordat, tropotul copitelor.

— Dar de ce n-ai rămas tot în Baker Street pe timpul anchetei?

— Pentru că am o sumedenie de lucruri de cercetat aici. Doamna St. Clair mi-a pus cu multă amabilitate la dispoziție două camere și poți să fii sigur că nu va avea decît cuvinte de bun venit pentru un prieten și coleg. Să știi însă, Watson, că îmi vine tare greu să dau ochii cu ea, fără nici o veste despre bărbatul ei. Iată-ne ajunși. Ho-ho-prr!

Trăsesem în fața unei vile impunătoare, înconjurată de grădini și curți. Un băiat de la grajduri s-a repezit să prindă calul de căpăstru. Sărind jos, l-am urmat pe Holmes pe aleea îngustă de pietriș, care șerpuia spre casă. La apropierea noastră, ușa s-a deschis larg și o femeie mărunțică și blondă s-a ivit în prag. Era îmbrăcată într-o muselină subțire de mătase, cu garnitură de șifon roz vaporos la gît și la mînecile. Silueta ei se desprindea în valul de lumină din casă. Cu o mînă se sprijinea de ușă, pe cealaltă o ridicase nerăbdătoare în aer, *cu trupul ușor aplecat, cu bărbia și cu fața întreagă întinsă înainte*, cu ochii nerăbdători și cu buzele întredeschise — toată ființa ei o singură întrebare: „Ei? strigă ea. Ei?" Apoi, văzînd că sîntem doi, a scos un strigăt de nădejde, care s-a prefăcut însă într-un geamăt, cînd mi-a văzut tovarășul clătinînd din cap și dînd din umeri.

— Nici o veste bună?

— Nici una.

— Nici rea?

— Nu.

— Mulțumesc lui dumnezeu și pentru atît. Dar intrați. Trebuie să fiți obosiți pentru că ați avut o zi grea.

— Îngăduiți-mi să vă prezint pe prietenul meu, dr. Watson. S-a dovedit de neprețuit folos în multe cazuri anchetate de mine și o în-

tîmplare fericită mi l-a scos în cale dîndu-mi posibilitatea să-l aduc aici și să mi-l fac tovarăș la cercetări.

— Sînt încîntată să vă cunosc, spuse ea strîngîndu-mi mîna cu căldură. Sper că veți scuza halul în care găsiți casa, dată fiind lovitura atît de neașteptată pe care am primit-o.

— Stimată doamnă, i-am răspuns eu, am fost în război și chiar dacă n-aș fi fost, îmi pot da seama că nu e nevoie de nici un fel de scuză. Dacă pot fi de folos, fie dv., fie prietenului meu, asta va fi un prilej de adevărată fericire pentru mine.

— Și-acum, domnule Sherlock Holmes, spuse doamna pe cînd intram într-o sufragerie bine luminată, pe masa căreia fusese întins un supeu rece, ard de nerăbdare să vă pun foarte deschis vreo două întrebări, la care vă rog din suflet să-mi răspundeți tot atît de deschis.

— Cu plăcere, doamnă.

— Nu țineți seamă de sentimentele mele. Nu sînt isterică și nici n-am obiceiul să leșin. Doresc pur și simplu să vă aud părerea adevărată, convingerea intimă.

— În ce privință?

— În adîncul inimii dumneavoastră, mai credeți că Neville e în viață?

Sherlock Holmes părea încurcat de această întrebare și doamna St. Clair a repetat rugămintea de a-i vorbi pe șleau. Stătea țeapănă pe covorașul de la cămin, cu ochii țintă la el, pe cînd Holmes s-a lăsat într-un fotoliu de pai.

— Ei bine, doamnă, să vă spun deschis, nu cred.

— Credeți că a murit?

— Da.

— C-a fost omorît?

— Nu spun asta, dar e cu putință.

— Și în ce zi și-a găsit moartea?

— Luni.

— Atunci, domnule Holmes, veți avea poate bunătatea să-mi explicați cum se face că am primit azi această scrisoare din partea lui? Sherlock Holmes sări ca ars din fotoliu:

— Ce face? strigă el.

— Da, chiar azi.

Femeia stătea zîmbitoare fluturînd o bucățică de hîrtie.

— Pot s-o văd?

— Desigur.

I-a smuls-o din mînă și, punînd-o pe masă, a netezit-o. Apoi a tras lampa mai aproape și a cercetat hîrtia cu toată atenția. Mă ridicasem și eu de pe scaun și o priveam peste umărul lui. Plicul era de cea mai proastă calitate, marca purta ștampila poștei din Gravesend cu data aceleiași zile sau, mai bine zis, a celei anterioare, căci trecuse mult de miezul nopții.

— Ce scris grosolan! murmură Holmes. Cu siguranță că nu e scrisul soțului dumneavoastră.

— Nu, dar înăuntru e ceva scris de el.

— Observ de asemenea că cel ce a scris adresa pe plic a trebuit să se ducă și să se informeze în privința ei.

— De unde știți asta?

— Vedeți, numele e scris cu o cerneală absolut neagră, care s-a uscat de la sine, restul însă e de o nuanță mai mult cenușie, ceea ce arată că s-a folosit sugativa. Dacă ar fi fost totul scris de la început

și s-ar fi aplicat sugativa imediat după aceea, nici unul dintre cuvinte n-ar fi avea această nuanță neagră întunecată. Omul acesta a scris numele și apoi a trecut un răstimp până ce a scris adresa, ceea ce nu poate însemna altceva decît că n-o cunoștea. Bineînțeles, acesta nu-i decît un fleac, dar nimic nu-i mai important decît fleacurile. Acum să vedem scrisoarea. Ha! A mai fost ceva înăuntru!

— Da, a fost un inel. Inelul lui cu pecete.

— Și sînteți sigură că ăsta e scrisul soțului dv.?

— Unul din scrisurile lui.

— Cum asta?

— Scrisul lui cînd era grăbit. Nu seamănă aproape deloc cu scrisul lui obișnuit, și totuși îl cunosc foarte bine.

Sherlock Holmes citi mesajul:

„Scumpa mea, nu fii speriată. Toate se vor sfîrși cu bine. E la mijloc o mare greșeală care nu poate fi îndreptată prea curînd. Ai răbdare și așteaptă. Neville".

— E scris cu creionul pe pagina albă de la începutul unei cărți, formatul în octavo, fără filigranul fabricantului. Hm! A fost pusă azi la poșta din Gravesend de un om cu degetele murdare. Ha! Și lipiciul plicului, dacă nu mă înșel prea mult, a fost lins de un om care mestecă tutun. Și, dumneavoastră doamnă, nu aveți nici o îndoială că e scrisul soțului?

— Nici una. Neville a scris aceste rînduri.

— Și ele au fost trimise azi prin poștă de la Gravesend. Ei bine, doamnă St. Clair, norii au început să se risipească, deși n-aș îndrăzni să spun că primejdia a trecut.

— Dar e sigur în viață, domnule Holmes.

— Dacă nu cumva e la mijloc vreo viclenie care urmărește să ne pună pe o pistă falsă. La urma urmei, inelul nu dovedește nimic. Poate i-a fost smuls din deget.

— Nu, nu, nu se poate! E scrisul lui, e scrisul lui! Negreșit.

— Prea bine. Se poate totuși ca rîndurile să fi fost scrise luni și puse la poștă abia azi.

— Asta e cu putință.

— Dacă e așa, multe lucruri s-au putut întîmpla între timp.

— O, nu trebuie să mă descurajați, domnule Holmes. Știu că nu i s-a întîmplat nimic rău. Între noi doi e o legătură sufletească așa de strînsă, încît aș ști cu siguranță dacă ar fi pățit ceva rău. Chiar în ziua în care l-am văzut pentru ultima dată s-a tăiat cînd era în dormitor și totuși eu, care mă aflam în sufragerie, m-am repezit în aceeași clipă pe scări, avînd siguranța că i s-a întîmplat ceva. Credeți că ar fi posibil să simt un fleac ca acesta și în schimb să nu știu dacă a murit?

— Am văzut prea multe în viață ca să nu știu că impresia unei femei poate fi de mult mai mare preț decît concluziile unui analist rațional. Și această scrisoare constituie pentru dumneavoastră o probă foarte puternică ce vă întărește convingerea. Dar dacă soțul dumneavoastră e în viață și e în stare să scrie scrisori, de ce ar sta departe de dumneavoastră?

— Nu-mi pot închipui. E de neînțeles.

— Și luni nu v-a spus nimic înainte de a pleca?

— Nu.

— Și ați fost surprinsă văzîndu-l în Swandamlane?

— Chiar foarte surprinsă.

— Fereastra era deschisă?
— Da.
— Atunci ar fi putut să vă strige, nu?
— Desigur.
— Dar, după cîte am înțeles, n-a scos decît un strigăt nearticulat.
— Da.
— Un strigăt de ajutor, după cîte vi s-a părut, nu?
— Da. Și a făcut semn cu mîinile.
— Dar putea să fie și un strigăt de surprindere. Uimirea care l-a cuprins văzîndu-vă pe neașteptate ar fi putut să-l facă să-și ridice mîinile în sus.
— Se prea poate.
— Iar dumneavoastră ați crezut că a fost tras înapoi.
— A dispărut atît de brusc.
— Poate o fi sărit înapoi. N-ați mai văzut pe nimeni altcineva în odaie?
— Nu, dar bărbatul ăla înspăimîntător a mărturisit că se afla acolo, iar indianul era la picioarele scării.
— Perfect, după cîte ați putut vedea, soțul dumneavoastră era îmbrăcat cu hainele lui obișnuite.
— Dar fără guler și fără cravată. Am văzut limpede că era cu gîtul gol.
— A pomenit vreodată de Swandamiane?
— Niciodată.
— A dat vreodată semne că ar fi fumat opium?
— Niciodată.
— Mulțumesc, doamnă St. Clair. Acestea sînt punctele principale asupra cărora am vrut să fiu pe deplin lămurit. Acum o să mîncăm ceva și pe urmă o să ne retragem, că s-ar putea să avem mîine o zi foarte agitată.

Ni se pusese la dispoziție un dormitor confortabil cu două paturi, și eu m-am băgat repede în așternut, pentru că eram istovit după această seară plină de peripeții. Sherlock Holmes era însă un om care, cînd avea în minte o problemă nerezolvată, era în stare să umble zile întregi, dacă nu chiar o săptămînă, fără să se odihnească, sucind-o și învîrtind-o cînd pe o parte, cînd pe alta, regrupînd elementele cunoscute, analizîndu-le din toate punctele de vedere, pînă ce ajungea, fie să-i dea de capăt, fie la convingerea că datele de care dispune sînt insuficiente. Curînd mi-am dat prea bine seama că se pregătea să stea treaz toată noaptea. Și-a scos haina și vesta, s-a îmbrăcat cu un halat albastru foarte larg și apoi a început să se învîrte prin cameră adunînd pernele de pe patul lui și cele de pe sofa și fotolii, înjghebîndu-și din ele un fel de divan oriental, pe care s-a așezat turcește, punîndu-și în față o porție bună de mahorcă și o cutie de chibrituri. La lumina slabă a lămpii, l-am văzut stînd acolo cu o pipă veche de spumă de mare între dinți, cu ochii ațintiți în gol spre colțul tavanului. Scotea alene rotocoale de fum albăstrui, iar lumina îi accentua trăsăturile puternice acviline. A rămas așa nemișcat și tăcut pînă cînd am trecut în lumea viselor și tot așa stătea și în momentul cînd un strigăt m-a făcut să mă trezesc brusc; am văzut că soarele de vară inundase camera. Holmes ținea încă pipa între dinți, inelele de fum se ridicau încă spre tavan, camera era învăluită într-un nor de fum, iar mormanul de mahorcă pe care îl văzusem de cu seară se isprăvise.
— Te-ai trezit, Watson? întrebă el.

— Da.

— Eşti pregătit sufleteşte pentru o plimbare cu trăsura?

— Desigur.

— Atunci îmbracă-te. Deocamdată nu se mişcă nimeni prin casă, dar ştiu unde doarme grăjdarul şi curînd docarul va fi gata.

Rise pe îndelete, clipi din ochi cu înfăţişarea unui om cu totul deosebit de gînditorul sumbru de noaptea trecută.

În timp ce mă îmbrăcam, mi-am aruncat ochii pe ceas. Nu era de mirare că nu se trezise încă nimeni în casă. Abia se făcuse 4,25. Nici nu mă îmbrăcasem încă de tot, cînd Holmes s-a şi întors cu vestea că *băiatul* de la *grajduri* înhamă *calul*.

— Vreau să-mi verific o mică teorie, îmi spuse Holmes trăgîndu-şi ghetele în picioare. Ştii, Watson, cred că te afli în faţa unuia din cei mai mari zevzeci din Europa. Aş merita să-mi dea cineva un picior în spate şi să mă arunce pînă la Charing-cross. Totuşi cred că am descoperit în sfîrşit cheia afacerii.

— Unde? l-am întrebat zîmbind.

— În baie, răspunse el. Da, da, nu glumesc deloc, continuă el cînd mă văzu că-l privesc neîncrezător. Chiar acum vin de acolo. Am scos-o şi am pus-o în acest geamantan. Haide, frate, să vedem dacă se potriveşte cheia în broască.

Am coborît scările tiptil, să nu trezim pe nimeni; apoi am ieşit în lumina strălucitoare a dimineţii de vară. În drum se afla docarul şi calul pe care-l ţinea de căpăstru grăjdarul acela tînăr, care abia apucase să-şi tragă ceva pe el. Am sărit amîndoi sus şi am pornit în goană pe şosea spre Londra. Am mai întîlnit pe drum cîteva căruţe de ţară care duceau legume şi zarzavaturi în metropolă, dar şirurile de vile de o parte şi de alta a şoselei erau tăcute şi neînsufleţite ca un oraş de vis.

— Din unele puncte de vedere a fost un caz unic, spuse Holmes dînd bice calului ca să pornească în galop. Mărturisesc că am fost orb ca o cîrtiţă, dar tot e mai bine să mă deştept mai tîrziu decît niciodată.

În oraş, cei ce se scoală totdeauna devreme începuseră să se ivească somnoroşi pe la ferestre cînd treceam prin Surrey. Străbătînd podul Waterloo am traversat Tamisa şi urcînd pe Wallington Street am cotit brusc la dreapta ieşind în Bow Street. Sherlock Holmes era bine cunoscut poliţiştilor, aşa că cei doi sergenţi de la poarta comisariatului l-au salutat respectuos. Unul a ţinut calul de căpăstru, pe cînd celălalt ne-a condus înăuntru.

— Cine-i de serviciu? a întrebat Holmes.

— Inspectorul Bradstreet.

— Bună, Bradstreet, ce mai faci? spuse el cînd un comisar înalt şi bine legat, cu şapcă şi jachetă, cu centură şi diagonală apăru pe coridorul pavat cu dale de piatră. Aş vrea să-ţi spun două vorbe.

— Sigur, domnule Holmes. Poftiţi, vă rog, la mine!

Era un birou mic, cu un registru pe masă şi un telefon montat în perete. Inspectorul se aşeză la masa-i de lucru.

— Cu ce te pot servi, domnule Holmes?

— Am venit în chestiunea cerşetorului aceluia, Boone, cel care a fost acuzat că e implicat în dispariţia domnului Neville St. Clair din Lee.

— Da, a fost adus la noi şi reţinut pentru completarea dosarului.

— Da, am auzit. Îl aveţi aici?

— În celulă.

— E liniştit?

— Da. Nu dă nimănui de furcă, dar e mare ticălos şi cumplit de murdar...

— Murdar?

— Da, abia putem să-l facem să se spele pe mîini, iar faţa lui e murdară ca a unui tinichigiu. Ei bine, cînd o să ne lămurim ce-i cu el, o să-i facem baie cum trebuie, ca la închisoare. Şi cred că dacă l-aţi vedea, aţi fi de acord cu mine că tocmai de asta are mare nevoie.

— Ţin chiar foarte mult să-l văd.

—Serios? Nimic mai uşor. Veniţi pe aici. Poţi să laşi geamantanul în birou.

— Nu, mai bine îl iau cu mine.

— Cum vrei. Pe aici, vă rog.

Ne-a condus de-a lungul unui coridor, a deschis o uşă zăvorită cu un drug de fier, a coborît pe o scară în spirală şi ne-a dus pe un alt coridor, cu uşi de o parte şi de alta.

— E în a treia celulă pe dreapta, spuse inspectorul. Iat-o!

Trase încetişor înlăuntru un oblon din partea de sus a uşii şi se uită înăuntru.

— Doarme, zise el, îl puteţi vedea foarte bine.

Ne-am uitat printre zăbrele. Deţinutul stătea întins cu faţa spre noi cufundat într-un somn adînc. Era un om de statură mijlocie, prost îmbrăcat, aşa cum se cuvenea în meseria lui, cu o cămaşă colorată care se ivea printre rupturile hainei lui zdrenţăroase. Era într-adevăr din cale-afară de murdar, aşa cum ne spusese şi inspectorul, dar stratul de murdărie care-i acoperea faţa nu-i putea ascunde urîţenia respingătoare. De la ochi pînă la bărbie faţa îi era brăzdată de o cicatrice, şi, datorită contracţiei, colţul buzei de sus i se răsucise, dezvelindu-i neîncetat trei dinţi într-un rînjet de ciine rău. Un smoc de păr roşu aprins îi cădea peste frunte şi peste ochi.

— Ce zici, ce frumos e? zise inspectorul.

— Fără îndoială că are nevoie de apă şi săpun, remarcă Holmes. M-am gîndit eu la asta, aşa că mi-am permis să aduc cu mine cele trebuincioase.

În timp ce vorbea, deschise valiza şi scoase spre marea mea surprindere un burete mare de baie.

— He-he-he! Mare şoltic eşti! chicoti încîntat inspectorul.

— Acum, dacă ai să fii aşa de amabil să deschizi uşa asta cît mai încetişor, îl vom face curînd să arate mai ca lumea.

— A, cum să nu, spuse inspectorul. Nu face deloc cinste poliţiei din Bow Street, nu?

Strecură cheia în broască şi intrarăm cu toţii tiptil în odaie. Cel ce dormea se întoarse pe jumătate, dar apoi se afundă iar într-un somn adînc. Holmes se îndoi din şale, ridică cana cu apă, udă buretele şi frecă de două-trei ori cu el faţa deţinutului.

— Permiteţi-mi să vă prezint, strigă el pe domnul Neville St. Clair din localitatea Lee, comitatul Kent.

În viaţa mea n-am văzut minunăţie mai mare. Buretele cojise faţa individului, aşa cum cojeşte cuţitul scoarţa unui copac. Culoarea brună murdară se dusese! Se dusese şi cicatricea îngrozitoare care îi brăzda faţa şi buza răsucită care-i strîmba gura într-un rînjet respingător! Şi făcu să dispară cu o smucitură smocul de păr roşu încîlcit, aşa că într-o clipă înaintea noastră se afla, ridicat în capul oaselor pe

pat, un om cu o înfățișare distinsă, palidă și tristă, cu părul negru, cu pielea netedă. Se frecă la ochi și se uită în jurul lui nedumerit și încă somnoros. Dîndu-și însă deodată seama că a fost demascat, izbucni într-un strigăt desperat și-și îngropă fața în pernă.

— Dumnezeule mare! strigă inspectorul. Asta-i chiar dispărutul. Îl cunosc din fotografie. Deținutul se întoarse cu aerul nepăsător al omului care se lasă în voia soartei.

— Fie și așa, spuse el. Și dacă nu vă supărați, spuneți-mi ce acuzație mi se aduce?

— Că l-ai făcut să dispară pe domnul Neville St... Ba, stai! Nu te pot acuza de asta decît dacă ar fi vorba de o încercare de sinucidere, spuse inspectorul rînjind. Ei bine, aflați că lucrez de douăzeci și șapte de ani în poliție, dar cazul ăsta zău că le întrece pe toate.

— Dacă eu sînt Neville St. Clair, atunci e limpede că nu s-a comis nici o crimă și că deci sînt deținut pe nedrept.

— N-a fost comisă nici o crimă, ci doar o mare eroare, spuse Holmes. Era mai bine dacă aveai încredere în soția dumitale.

— Nu de soție m-ascundeam, ci de copii, gemu deținutul. Nu voiam să le fie rușine de tatăl lor. Ah, doamne! Acum sînt dat de gol. Ce să mă fac? Sherlock Holmes se așeză lîngă el pe pat și-l bătu cu blîndețe pe umăr.

— Dacă lași cazul pe mîna unui tribunal, spuse el, bineînțeles că o să fie imposibil să nu se facă publicitate. Pe de altă parte, dacă convingi autoritățile polițienești că nu te-ai făcut vinovat de nimic, nu văd de ce amănuntele acestea ar mai ajunge în jurnale. Sînt sigur că inspectorul Bradstreet va fi amabil să noteze ce vei vrea să declari autorităților în drept. Atunci cazul n-ar fi niciodată deferit vreunui tribunal.

— Dumnezeu să te binecuvînteze! strigă deținutul din toată inima. Mai degrabă aș fi îndurat închisoarea, ba chiar și execuția decît să las ca taina mea nenorocită să arunce o pată asupra numelui copiilor mei. Dv. veți fi primii care îmi veți auzi povestea. Tatăl meu a fost învățător la Chesterfield, unde am primit și eu o educație aleasă. În tinerețe am călătorit mult, m-am apucat apoi de teatru și în cele din urmă am ajuns reporter la un ziar de seară din Londra. Într-o bună zi, directorul ziarului a cerut o serie de articole despre cerșetorii din metropolă și eu m-am oferit să i le scriu. Acesta a fost punctul de plecare al tuturor peripețiilor mele. Numai încercînd cerșetoria ca amator am izbutit să adun faptele pe care îmi puteam baza articolele. Ca actor, învățasem tainele machiajului și mi se dusese vestea în lumea teatrului pentru măiestria mea în această privință. Acum am profitat de priceperea pe care o căpătasem atunci. Mi-am machiat fața și pentru ca să capăt o înfățișare cît mai vrednică de milă mi-am desenat o cicatrice de toată frumusețea și mi-am prins cu un plasture mic de culoarea pielii colțul buzei răsucind-o în sus. Apoi, cu o perucă roșie și haine potrivite, m-am înființat în partea cea mai aglomerată a City-ului făcînd pe negustorul de chibrituri, dar în realitate ca cerșetor. Timp de șapte ceasuri mi-am exersat profesiunea, iar cînd m-am întors seara acasă am descoperit spre marea mea surprindere că strînsesem nu mai puțin de 26 șilingi și 4 penny.

Mi-am scris articolele și nu m-am mai gîndit la asta pînă mai tîrziu, cînd într-o bună zi a trebuit să plătesc suma de 25 de lire pentru că girasem o poliță unui prieten. Dădeam din colț în colț și nu știam de unde să scot banii, cînd deodată mi-a venit în cap o idee.

I-am cerut creditorului să mă mai îngăduie două săptămîni, mi-am luat apoi un concediu de la patron şi mi-am petrecut timpul cerşind travestit în City. În zece zile am scos banii şi mi-am plătit datoria. Ei bine, vă puteţi închipui ce greu a fost să mă apuc iarăşi de o slujbă anevoioasă, pentru două lire pe săptămînă, cînd ştiam că pot cîştiga atîta într-o singură zi făcînd doar efortul de a-mi mînji faţa cu un pic de vopsea şi de a sta nemişcat cu şapca în faţă. S-a dat o luptă îndelungată între mîndria mea şi dorinţa de a cîştiga bani, dar în cele din urmă ochiul dracului a învins, aşa că am lăsat baltă gazetăria şi mi-am luat zi de zi locul în colţul pe care-l ochisem de la început, inspirînd milă prin înfăţişarea mea înspăimîntătoare şi umplîndu-mi buzunarele cu bănuţi. Un singur om îmi cunoştea taina, şi acesta era patronul unei spelunci deochiate în care mă instalasem, în Swandamlane. De acolo puteam ieşi în fiecare dimineaţă cu înfăţişarea unui cerşetor jegos, iar seara mă puteam transforma tot acolo, într-o persoană mondenă şi bine îmbrăcată. Îl plăteam bine pe individul ăsta, un fost marinar din Indiile Orientale, pentru că mă găzduia şi deci ştiam că-mi va păstra bine taina.

Curînd mi-am dat seama că puteam pune deoparte sume însemnate de bani. Nu vreau să spun că orice calic de pe străzile Londrei poate cîştiga 700 de lire pe an — ceea ce reprezintă ceva mai puţin decît media încasărilor mele —, dar eu aveam avantajul unui exceptional dar în arta machiajului şi al unei mari uşurinţe de a răspunde la glumele oamenilor — pe care de altfel mi-am sporit-o prin exerciţiu — şi asta m-a făcut o personalitate binecunoscută în City. Toată ziua'ca se revărsa asupra mea un şuvoi de bani de aramă, dacă nu chiar de argint, şi ziua în care nu adunam două lire era fără îndoială o zi proastă.

Pe măsură ce mă îmbogăţeam deveneam şi mai ambiţios, aşa că mi-am luat o casă la ţară şi, în cele din urmă, m-am căsătorit, fără ca cineva să-mi bănuiască adevărata ocupaţie. Scumpa mea nevastă ştia că am treburi în City. Ce anume, nu avea habar.

Lunea trecută îmi încheiasem tocmai ziua şi mă îmbrăcam în camera mea de deasupra tavernei fumătorilor de opium, cînd, privind pe fereastră, am văzut spre marea mea groază şi uluire că nevastă-mea stă, locului în stradă, cu ochii aţintiţi drept asupra mea. Am scos un strigăt de surprindere, am ridicat mîinile în sus ca să-mi acopăr faţa şi repezindu-mă la omul meu de încredere, patronul indian, l-am rugat în genunchi să împiedice pe oricine ar vrea să urce sus în camera mea. Am auzit jos glasul nevestei, dar ştiam bine că n-o să poată urca. Repede mi-am aruncat de pe mine hainele, le-am tras la loc pe cele de cerşetor, *m-am machiat din nou şi mi-am pus peruca. Nici chiar* ochii unei neveste nu pot să străpungă o mască atît de desăvîrşită. Atunci însă mi-a dat prin gînd că s-ar putea să se facă percheziţie în cameră şi atunci hainele m-ar fi putut trăda. De aceea am deschis larg fereastra, şi din grabă am făcut iar să sîngereze o mică rană, pe care mi-o produsesem dimineaţa în dormitor, la mine acasă. Pe urmă am apucat haina îngreunată de banii de aramă pe care tocmai îi trecusem în ea din săculeţul de piele în care îmi duceam cîştigurile. Am azvîrlit-o pe fereastră şi s-a făcut nevăzută în valurile Tamisei. Celelalte haine ar fi urmat acelaşi drum, dar în momentul acela am auzit tropăitul poliţiştilor pe scări, şi după cîteva clipe am văzut, spre marea mea uşurare, mărturisesc, că în loc să fiu identificat ca Neville St. Clair am fost arestat ca ucigaş al lui. Nu ştiu dacă îmi mai rămîne

ceva de lămurit. Eram hotărît să-mi păstrez cît mai mult timp masca și de aceea preferam să nu mă spăl. Știind că nevastă-mea va fi grozav de neliniștită, mi-am scos pe furiș inelul și i l-am încredințat patronului tavernei într-un moment în care nici un polițist nu mă veghea, împreună cu cîteva cuvinte pe care le-am scris în grabă nevestei, spunîndu-i că nu are nici un motiv de îngrijorare.

— Abia ieri a primit scrisoarea, spuse Sherlock Holmes.

— Doamne dumnezeule! Prin ce chinuri trebuie să fi trecut o săptămînă întreagă.

— Poliția l-a ținut sub supraveghere pe indian, spuse inspectorul Bradstreet. E de la sine înțeles că i-a fost greu să pună la poștă o scrisoare fără să fie văzut. Probabil i-a înmînat-o vreunui marinar care-i frecventează spelunca și acela și-a adus aminte de ea abia după cîteva zile.

— Așa trebuie să fie, spuse Holmes, încuviințînd din cap. Nu mă îndoiesc de asta. Dar n-ai avut niciodată de furcă cu autoritățile pentru că practicai cerșetoria?

— Ba da, de nu știu cîte ori. Dar ce conta pentru mine o amendă?

— Și totuși, trebuie să te oprești aici, spuse Bradstreet. Pentru ca poliția să poată mușamaliza afacerea, Hugh Boone trebuie să dispară.

— Asta e jurămîntul pe care l-am făcut și eu. Cel mai sfînt legămînt care se poate face.

— În cazul ăsta, cred că e probabil ca lucrurile să nu meargă mai departe. Dar dacă te descoperă din nou, totul va ieși la iveală. Domnule Holmes, te asigur că-ți rămînem profund îndatorați, pentru că ai lămurit această chestiune. Aș da nu știu cît să știu cum ajungi la aceste rezultate uimitoare.

— De data asta, spuse prietenul meu, am ajuns la rezultatul pe care-l vezi stînd cocoțat pe cinci perne și consumînd o uncie de mahorcă. Watson dragă, cred că dacă mergem acum cu docarul în Baker Street, ajungem tocmai la timp pentru gustarea de dimineață.

AVENTURA GRANATULUI ALBASTRU

Mă dusesem în vizită la prietenul meu Sherlock Holmes a doua zi de Crăciun, dimineața, ca să-i fac urările obișnuite de sărbători. L-am găsit tolănit pe un divan, într-un halat purpuriu, cu un rastel de pipe alături și un teanc de ziare de dimineață la îndemînă, toate *răvășite și boțite. Era limpede că le cercetase de curînd.* Lîngă divan, pe colțul spetezei unui scaun de lemn se afla o pălărie tare, foarte soioasă și ponositâ, crăpată în mai multe locuri, în două vorbe o rușine. O lupă și o pensă lăsate pe scaun îmi dădeau a înțelege că pălăria fusese afînată acolo pentru a fi cercetată cu atenție.

— Văd că ești ocupat, i-am spus eu. Mă tem că te întrerup din lucru.

— Dimpotrivă, sînt încîntat să-mi văd un prieten cu care pot discuta rezultatele cercetărilor mele. Chestiunea e cum nu se poate mai banală (arătă cu degetul spre pălăria veche), dar are unele puncte care nu sînt total lipsite de interes și chiar de învățăminte folositoare.

M-am instalat în fotoliul lui să-mi încălzesc mîinile la focul care trosnea molcom, pentru că se lăsase un ger năpraznic ce pictase pe geamuri măiestre flori de gheață.

— Presupun, am început eu, că deşi n-are nimic deosebit în ea, pălăria aceasta e legată totuşi de vreo poveste fatală, că este cheia care-ţi va deschide porţile spre dezvăluirea unei taine şi va aduce pedeapsa făptuitorului vreunui omor.

— Aş! Nu e vorba de nici o crimă, spuse Sherlock Holmes rizînd. E doar una din întîmplările acelea mărunte şi ciudate, nelipsite atunci cînd 4.000.000 de oameni roiesc pe cîteva mile pătrate. Printre acţiunile şi reacţiunile unui astfel de furnicar înţesat de oameni se pot întîlni toate îmbinările posibile de incidente şi se vor ivi nenumărate chestiuni mărunte care pot fi izbitoare şi stranii fără a fi legate de vreo crimă. Cunoaştem deja din experienţă o sumedenie de fapte dintr-astea.

— Atît de multe, am remarcat eu, încît dintre ultimele şase cazuri pe care le-am adăugat notelor mele, trei nu au avut absolut nici o legătură cu vreo crimă.

— Exact. Te referi desigur la încercarea mea de a regăsi documentele Irenei Adler, la cazul nemaipomenit al domnişoarei Mary Sutherland şi la aventura bărbatului cu gura strîmbă. Ei bine, nu mă îndoiesc că şi această chestiune măruntă va intra în aceeaşi categorie de cazuri nevinovate. Îl cunoşti pe Peterson, comisionarul?

— Da.

— Lui îi aparţine acest trofeu.

— E pălăria lui?

— Aş, nu, a găsit-o. Nu se ştie cui aparţine. Te rog foarte mult să o consideri nu atît ca o gambetă uzată, cît ca o problemă intelectuală; şi în primul rînd am să-ţi spun cum a ajuns aici. A sosit în ziua de Crăciun împreună cu o gîscă bună şi grasă care, nu mă îndoiesc, se rumeneşte acum în cuptorul familiei Peterson. Iată care sînt faptele. Cam pe la patru dimineaţa, în ziua de Crăciun, Peterson, pe care îl ştii cît de cinstit e, se întorcea de la un chefuleţ nevinovat îndreptîndu-se spre casă pe Tottenham Court Road. La lumina felinarului, a văzut înaintea lui un bărbat de statură înaltă, care mergea împleticindu-se şi ducea o gîscă aţîrnată pe umăr. Cînd ajunse în colţul străzii Goodge, s-a iscat o harţă între acest necunoscut şi o mînă de scandalagii. Unul dintre aceştia l-a lovit pe individ peste pălărie aruncîndu-i-o cît colo; vrînd să se apere, omul atacat a ridicat bastonul şi, învîrtindu-l pe deasupra capului, a spart vitrina din spatele lui. Peterson s-a repezit înainte, ca să-l ocrotească pe necunoscut de agresori, dar acesta, speriat că a spart vitrina şi văzînd un om în uniformă şi cu o înfăţişare oficială venind repede spre el, a scăpat jos gîsca, şi-a luat picioarele la spinare şi s-a făcut nevăzut în labirintul de străduţe din spatele căii Tottenham Court. Scandalagiii o luaseră şi ei la sănătoasa cînd s-a ivit Peterson, aşa că acesta din urmă a rămas stăpîn pe cîmpul de bătaie, precum şi pe trofeele victoriei constînd în această pălărie ponosită şi o gîscă de toată frumuseţea pentru ospăţul de Crăciun.

— Lucruri pe care, bineînţeles, le-a înapoiat proprietarului, nu?

— Dragul meu prieten, tocmai aici e problema. E adevărat că pe un cartonaş legat de piciorul stîng al păsării erau tipărite cuvintele „Pentru doamna Henry Baker", după cum iarăşi e adevărat că pe căptuşeala acestei pălării se pot citi iniţialele H.B., dar în oraşul nostru există cîteva mii de oameni cu numele Baker şi cîteva sute cu numele Henry Baker, aşa că nu e deloc uşor să-i înapoiezi vreunuia din ei bunurile pierdute.

— Şi atunci ce a făcut Peterson?

— Mi-a adus chiar în aceeaşi dimineaţă atît pălăria cît şi gisca, ştiind că pe mine mă interesează pînă şi problemele cele mai neînsemnate. Gisca am păstrat-o pînă azi dimineaţă, cînd s-au ivit unele semne că, în ciuda gerului de peste noapte, n-ar fi rău să fie mîncată fără întîrziere. Găsitorul ei a dus-o prin urmare acasă, pentru a împlini soarta neiertătoare a oricărei găşte, în timp ce eu păstrez încă pălăria domnului necunoscut, care şi-a pierdut praznicul de Crăciun.

— Dar n-a publicat nici un anunţ în ziar?

— Nu.

— Atunci cum o să poţi să-l identifici?

— Numai prin deducţiile noastre.

— În legătură cu pălăria lui?

— Exact.

— Glumeşti. Ce poţi să descoperi din această gambetă uzată?

— Uite lupa mea. Îmi cunoşti metodele. Vezi ce poţi să deduci singur în privinţa individului care a purtat-o?

Am luat pălăria ponosită în mînă şi, cu inima îndoită, am întors-o cu faţa-n sus. Era o pălărie neagră obişnuită, de formă rotundă, tare şi uzată în ultimul hal. Căptuşeala fusese de mătase roşie, dar se decolorase destul de tare. Nu purta numele pălărierului, dar, după cum îmi spusese şi Holmes, pe o parte erau mîzgălite iniţialele H.B. Borul pălăriei fusese găurit în două locuri, ca să poată fi prinsă cu un elastic, dar acesta lipsea. În rest era crăpată în mai multe locuri, prăfuită din cale-afară şi plină de pete, deşi părea să se fi făcut unele încercări de a ascunde locurile mai decolorate, înnegrindu-le cu cerneală.

— Nu văd nimic, i-am spus eu înapoindu-i-o.

— Dimpotrivă, Watson, vezi totul. Nu izbuteşti însă să tragi concluzii de pe urma celor văzute. Eşti prea timid ca să ajungi la deducţii personale.

— Atunci spune-mi, te rog, ce poţi tu deduce din această pălărie?

Sherlock Holmes a ridicat-o, a privit-o lung cu acel aer de introspecţie care-l caracteriza.

— E poate mai puţin sugestivă decît a fost mai demult, remarcă el, totuşi unele deducţii apar foarte limpezi şi mai sînt cîteva care au destule şanse de probabilitate. Că omul era de o înaltă factură intelectuală e desigur evident de la început, ca şi faptul că acum doi-trei ani era destul de înstărit, deşi în ultima vreme o duce mai rău. Omul avea un simţ al prevederii, dar acum l-a mai pierdut, lucru care arată o decădere morală, şi acest considerent, îmbinat cu înrăutăţirea situaţiei lui materiale, pare să indice vreo influenţă nefastă la care e supus — probabil băutura. Asta ar putea să justifice, de asemenea, şi faptul evident că nevastă-sa a încetat să-l mai iubească.

— Dragă Holmes!

— I-a mai rămas totuşi o oarecare decenţă, continuă el neluîndu-mi în seamă dojana. E un om care duce o viaţă sedentară, iese prea puţin, nu e într-o bună formă fizică. E cam între două vîrste, are păr cărunt, şi l-a tuns acum cîteva zile şi şi-l unge cu pomadă. Acestea sînt elementele evidente care se pot deduce din această pălărie. S-ar mai putea, de asemenea, spune că e foarte puţin probabil să aibă iluminat cu gaz aerian în casă.

— Holmes, de bună-seamă, glumeşti.

— Cituși de puțin. E posibil oare ca nici măcar acum cînd ți-am expus rezultatele cercetărilor mele să nu fii în stare să vezi cum am ajuns la ele?

— Sînt desigur din cale-afară de tanpit, dar trebuie să mărturisesc că *nu izbutesc să-ți urmăresc raționamentul. De exemplu, cum ai dedus* că acest om are înclinații intelectuale? Drept răspuns, Holmes își trînti pălăria pe cap, iar aceasta îi căzu peste frunte și se opri numai pe nas.

— E o chestiune de volum și capacitate, spuse el. Un bărbat cu un creier atît de mare trebuie să aibă ceva în el.

— Dar cu scăpătarea?

— Pălăria asta e veche de trei ani. Cam atunci erau la modă borurile astea răsucite. E o pălărie de cea mai bună calitate, uită-te la panglica de mătase în dungi și la căptușeala excelentă. Dacă acest om și-a putut permite să cumpere o pălărie atît de scumpă acum trei ani și nu și-a mai cumpărat alta de atunci încoace, fără doar și poate că a scăpătat.

— Ei da, asta e desigur destul de clar. Dar cum e cu simțul de prevedere și cu decăderea morală?

Sherlock Holmes rise:

— Uite simț de prevedere, spuse el, punînd degetul pe capsele și găurelele pentru elasticul de siguranță. Pălăriile nu se vînd niciodată cu capse dintr-astea, iar dacă cineva le-a comandat în mod special, *apoi asta dovedește* un oarecare simț al prevederii, de vreme ce s-a deranjat să ia această precauție împotriva vîntului. Dar întrucît vedem că a rupt elasticul fără să-și mai bată capul să-l înlocuiască, e evident că posedă mai puțin simț al prevederii acum decît înainte, dovadă clară a unei delăsări. Pe de altă parte, s-a străduit să ascundă unele pete de pe fetrul pălăriei mînjindu-le cu cerneală, semn sigur că nu și-a *pierdut pe de-a-ntregul decența.*

— Raționamentul tău e fără îndoială demn de crezare.

— Elementele următoare, și anume că e între două vîrste, că a încărunțit, că s-a tuns de curînd și că-și dă părul cu pomadă pot fi toate determinate printr-o cercetare atentă a părții de sus a căptușelii. Lupa dezvăluie un mare număr de fire de păr tăiate scurt de foarfecile frizerului. Par tare lipicioase și pe urmă, din toată pălăria, se degajă un miros puternic de pomadă de tei. Observă de asemenea că praful care o acoperă nu este pulberea aceea grăunțoasă, cenușie de pe străzi, ci puful bej al prafului menajer care arată că mai tot timpul stă agățată în cuier acasă. În schimb, urmele de umezeală dinăuntru dovedesc limpede că posesorul acestei pălării asudă din plin, ceea ce exclude posibilitatea de a fi într-o bună formă fizică.

— Dar nevastă-sa, spuneai că nu-l mai iubește.

— Păi, pălăria asta nu a mai fost periată de săptămîni întregi. Cînd te voi vedea și pe tine, dragul meu Watson, cu praful strîns de o săptămînă pe pălărie și cînd nevastă-ta îți va îngădui să ieși pe stradă într-un asemenea hal, am să mă tem că și tu ai avut nenorocirea să *pierzi dragostea soției.*

— Dar poate că-i holtei.

— Nu, pentru că-i aducea gîsca nevesti-si, ca dar pentru împăcare. Nu uita de cartonașul prins de piciorul pasării.

— Văd că ai gata răspunsuri la toate întrebările. Dar cum dumnezeu ai dedus că nu are iluminat cu gaz aerian?

— O pată de seu sau chiar două pete pot să se ivească întîmplător. Dar cînd văd nu mai puțin decît cinci, pot, fără îndoială, să cred că individul are deseori de-a face cu luminările de seu — probabil urcă seara scările cu pălăria într-o mînă și cu luminarea aprinsă în cealaltă. Ei, acum ești mulțumit?

— Totul e foarte ingenios, i-am răspuns rîzînd, dar întrucît, cum spuneai adineauri, nu s-a comis nici o crimă și nu s-au făcut alte pagube decît o gîscă pierdută, totul mi se pare o risipă de energie. Sherlock Holmes era tocmai gata să-mi răspundă, cînd ușa se deschise de perete, și Peterson, comisionarul, dădu buzna în odaie, aprins la față și uluit la culme.

— Gîsca, domnule Holmes, gîsca! strigă el înecîndu-se.

— Ei, ce-i cu ea? A înviat, a zburat pe fereastra bucătăriei? Holmes se răsuci într-un cot, ca să privească mai bine fața agitată a lui Peterson.

— La uitați-vă, domnule. Iată ce i-a găsit nevastă-mea în gușă! Întinse palma, în care ținea o nestemată albastră, ce arunca văpăi de foc, mai mică puțin decît o fasole, dar de o puritate și strălucire care o făceau să scînteieze în căușul palmei, ca un bec electric. Sherlock Holmes se ridică în capul oaselor fluierînd ușor.

— Extraordinar, Peterson, spuse el, asta e o adevărată comoară găsită. Îmi închipui că știi ce ții în palmă, nu?

— O piatră prețioasă, domnule. Un giuvaer. Taie în sticlă ca în brînză.

— Nu-i o simplă piatră prețioasă. O piatră prețioasă cu P mare.

— Nu cumva e Granatul Albastru al contesei de Morcar? am exclamat eu.

— Ba chiar așa. Îi cunosc mărimea și forma, dat fiindcă în ultimele zile am citit mereu în ziarul „Times" anunțul dispariției lui. *E un giuvaer fără seamăn, a cărui valoare nu poate fi stabilită* cu precizie, dar recompensa de o mie de lire, ce a fost oferită, nu reprezintă, fără îndoială, nici măcar a douăzecea parte a prețului său real.

— O mie de lire! Ține-mă, doamne! strigă comisionarul prăbușindu-se într-un fotoliu și uitîndu-se cînd la Holmes, cînd la mine.

— *Asta e doar recompensa, însă am motive să cred că mai* există unele considerente sentimentale care ar face-o pe contesă să-și dea și jumătate din avere numai să recapete nestemata.

— Dacă nu mă înșel, s-a pierdut la hotelul „Cosmopolitan", am intervenit eu.

— Exact. Acum cinci zile, adică la 22 decembrie, John Horner, *un instalator mecanic, a fost acuzat că l-ar fi sustras din caseta de* bijuterii a contesei. Dovezile împotriva lui erau atît de puternice încît cazul a fost deferit Curții cu Juri. Cred că am aici o relatare a întregii afaceri. Scotoci printre ziare uitîndu-se la data fiecăruia, și în cele din urmă scoase unul din ele, îl netezi, îl împături și citi următorul paragraf:

„*Furtul de bijuterii de la hotelul «Cosmopolitan».*

Instalatorul John Horner, în vîrstă de 26 de ani, a fost arestat sub învinuirea de a fi sustras în ziua de 22 ale lunii curente, din caseta de bijuterii a contesei de Morcar, prețiosul giuvaer cunoscut sub numele de Granatul Albastru. James Ryder, șeful personalului de serviciu din hotel, a depus mărturie în sensul că l-a condus pe

Horner în camera de toaletă a contesei de Morcar în ziua cînd s-a săvîrşit furtul, ca să lipească o bară de la grătarul căminului, care se rupsese. Rămăsese cităva vreme cu Horner, dar apoi fusese chemat la treburi. Întorcîndu-se, a constatat că Horner dispăruse, că biroul fusese forţat şi caseta mică de marochin în care — după cum s-a aflat mai tîrziu — îşi ţinea de obicei contesa preţiosul giuvaer se găsea goală pe măsuţa de toaletă. Ryder a dat imediat alarma şi Horner a fost arestat în seara aceleiaşi zile; piatra preţioasă n-a putut fi însă găsită nici asupra lui, nici la el acasă. Catherine Cusack, camerista contesei, a depus şi ea mărturie, spunînd că a auzit strigătul de spaimă al lui Ryder cînd a descoperit furtul, *s-a repezit în odaie unde a găsit situaţia descrisă de primul martor.* Inspectorul Bradstreet din Divizia B a Poliţiei londoneze a depus mărturie cu privire la arestarea lui Horner, care s-a luptat desperat cu poliţia protestînd şi strigînd sus şi tare că e nevinovat. Întrucît s-a mai găsit împotriva prevenitului dovada unei detenţiuni anterioare pentru jaf, magistratul a refuzat să facă instrucţia sumară a cazului şi l-a deferit Curţii cu Juri. Horner, care a dat semne de emoţie puternică în timpul dezbaterilor, a leşinat la încheierea lor şi a trebuit să fie scos pe braţe din tribunal".

— Hm! Asta în ceea ce priveşte tribunalul de instrucţie, spuse Holmes gînditor, aruncînd ziarul la o parte. Acum problema de care trebuie să ne ocupăm noi este înlănţuirea evenimentelor pornind de la jefuirea unei casete de bijuterii şi sfîrşind cu guşa unei gîşte din Tottenham Court Road. Vezi tu, Watson, micile noastre deducţii au luat deodată o înfăţişare mult mai importantă şi mult mai puţin nevinovată. Asta e piatra preţioasă, piatra vine din guşa gîştei, iar gîsca vine de la domnul Henry Baker, gentlemanul cu pălăria ponosită şi cu toate celelalte însuşiri cu care te-am plictisit. Aşa că acum trebuie să ne punem foarte serios pe treabă, să-l descoperim pe acest gentleman şi să lămurim exact ce rol a jucat el în acest mic mister. Pentru a face acest lucru, trebuie să încercăm mai întîi mijloacele cele mai simple, unul din ele fiind fără îndoială un anunţ publicat în toate ziarele de după-amiază. Dacă acesta dă greş, va trebui să recurg la altă metodă.

— Ce vei spune în anunţ?

— Dă-mi te rog un creion şi hîrtiuţa de colo. Ei, acum să vedem: „S-a găsit în colţul străzii Goodge o gîscă şi o pălărie melon de culoare neagră. Domnul Henry Baker le poate căpăta înapoi venind astă-seară la 6,30 în Baker Street la numărul 221B". Cred că e destul de clar şi concis.

— Chiar foarte. Dar o să-l vadă oare?

— Sînt sigur că cercetează neîncetat gazetele pentru că pierderea suferită e destul de grea pentru un om sărac. A fost fără îndoială atît de speriat de ghinionul pe care l-a avut spărgînd fereastra şi de ivirea lui Peterson, încît nu s-a mai gîndit decît la fugă; dar de atunci trebuie să fi regretat amarnic pornirea care l-a făcut să scape pasărea din mînă. Şi pe urmă, faptul că i-am menţionat numele, va face ca anunţul să-i ajungă la urechi, pentru că oricine îl cunoaşte îi va atrage atenţia asupra lui. Ei, uite, Peterson, dă o fugă pînă la agenţia de publicitate şi cere să se insereze anunţul în ziarele de după-amiază.

— Prea bine, domnule Holmes, şi cu piatra ce facem?

— A, piatra? O păstrez eu, mulțumesc. Și, ascultă, Peterson, cumpără și o giscă la înapoiere și las-o aici pentru că trebuie să i-o dăm domnului ăsta în schimbul celei cu care se ospătează acum familia dumitale.

După plecarea comisionarului, Holmes a ridicat piatra în dreptul luminii și-o privi îndelung.

— Frumoasă bijuterie! spuse el. Ia uită-te cum mai scînteiază și aruncă văpăi! E bineînțeles un simbure și un focar de crime, ca toate giuvaerurile de preț. Sînt momelile favorite ale diavolului. La giuvaerurile mai mari și mai vechi fiecare față poate să corespundă unui fapt sîngeros. Piatra aceasta însă n-are nici douăzeci de ani vechime. A fost găsită în malul rîului Amoy din sudul Chinei și e remarcabilă prin aceea că are toate caracteristicile granatului, numai că în loc să fie roșie ca rubinul, strălucește în albastru. Deși atît de tînără ca vîrstă, are încă de pe acum un trecut înspăimîntător. De dragul acestei bucăți de cărbune cristalizat de zece carate s-au comis pînă acum două omoruri, o sinucidere, cîteva furturi și un atentat cu vitriol. Cui i-ar trece prin cap că o jucărie atît de drăguță poate să fie un asemenea furnizor al spînzurătorilor și temnițelor? O s-o închid acum în casa de fier și am să-i scriu două rînduri contesei ca s-o anunț că piatra se află în posesia noastră.

— Crezi că individul ăsta, Horner, e nevinovat?

— N-am de unde să știu.

— Atunci îți închipui că ăstălalt, Henry Baker, are vreun amestec în această poveste?

— E mult mai probabil, cred, ca Henry Baker să fie absolut nevinovat și să n-aibă habar că pasărea din brațele lui valora mai mult decît dacă ar fi fost făcută din aur masiv. Amănuntul ăsta însă am să-l stabilesc printr-o probă foarte simplă, dacă vom căpăta vreun răspuns la anunț.

— Și pînă atunci nu poți face nimic?

— Nimic.

— În cazul ăsta mă duc să-mi termin vizitele pe la pacienți, dar am să mă întorc deseară la ora pe care ai pomenit-o, pentru că sînt curios să văd cum scoți la capăt o afacere atît de încîlcită.

— Va fi o plăcere să te revăd. Cinez la șapte. Cred că am la masă un sitar. Apropo, dată fiind ultima întîmplare, poate n-ar fi rău să-i spun doamnei Hudson să-i cerceteze și lui gușa.

Fiind reținut mai mult la un bolnav, m-am înapoiat în Baker Street puțin după șase jumătate. Apropiindu-mă de casa lui Holmes, am văzut un bărbat înalt cu beretă pe cap, cu o redingotă încheiată pînă sub bărbie, așteptînd afară în semicercul de lumină aruncat de ferestruica de deasupra ușii. Chiar cînd soseam eu, s-a deschis ușa și am fost poftiți amîndoi în camera lui Holmes.

— Domnul Henry Baker, dacă nu mă înșel, spuse acesta ridicîndu-se din fotoliu și salutîndu-și musafirul cu aerul degajat și jovial pe care izbutea să-l adopte cu atîta ușurință. Luați, vă rog, loc aici lîngă foc, domnule Baker. E o seară tare friguroasă și îmi face impresia că circulația dumneavoastră sanguină se împacă mai bine cu căldura verii decît cu gerul. Ah, Watson, ai venit tocmai la timp. Pălăria asta e a dumneavoastră, domnule Baker?

— Da, domnule, fără îndoială e a mea. Era un bărbat voinic, cu umerii rotunzi, cu capul masiv și o față lată, inteligentă, prelun-

gită cu un cioc castaniu, ușor încărunțit. Roșeața ușoară de pe nas și din obraji, deopotrivă cu tremurul ușor al mîinii lui întinse, mi-au amintit de bănuiala lui Holmes cu privire la năravurile lui. Redingota-i neagră, ieșită de soare, era închisă pînă sus, gulerul ridicat, iar mîinile îi ieșeau din mineci, fără a se vedea vreo urmă de manșete sau cămașă. Vorbea sacadat, alegîndu-și cu grijă vorbele și lăsînd în genere impresia unui om învățat și citit, dar năpăstuit de soartă.

— Păstrăm de cîteva zile aceste obiecte, spuse Holmes, pentru că ne așteptam să vedem în ziare vreun anunț care să ne dea adresa dumneavoastră. Nu înțeleg nici acum de ce n-ați inserat un anunț?

Vizitatorul rise oarecum jenat:

— Șilingii nu se mai îmbulzesc în buzunarul meu ca altădată, spuse el. Nu aveam nici cea mai mică îndoială că banda de bătăuși care m-au atacat îmi luaseră și pălăria și gîsca. Nu țineam să mai risipesc și alți bani într-o încercare deznădăjduită de a le recăpăta.

— Natural. Dar apropo, pasărea am fost siliți s-o mîncăm.

— S-o mîncați!? Vizitatorul se ridică pe jumătate de pe scaun, tulburat.

— *Da, dacă n-am fi mîncat-o, n-ar mai fi fost bună de nimic.* Dar presupun că gîsca asta de pe bufet, cam de aceeași greutate și foarte proaspătă, va corespunde tot atît de bine scopului dumneavoastră, nu?

— A, desigur, desigur, răspunse domnul Baker, cu un oftat de ușurare.

— Bineînțeles că mai avem încă penele, picioarele, gușa și celelalte mărunțaie de la pasărea dumneavoastră, așa că dacă doriți...

Individul rise din toată inima.

— Ar putea să-mi servească doar ca suvenir al peripețiilor prin care am trecut, spuse el, dar în afară de asta, nu prea văd ce-aș putea să fac cu aceste „disjecta membra" ale fostei mele cunoștințe. Nu, domnule, cred că — cu voia dumneavoastră — mă voi mărgini să-mi îndrept atenția doar asupra păsării minunate pe care o zăresc pe bufet.

Sherlock Holmes îmi aruncă iute o privire ridicînd ușor din umeri.

— Perfect, atunci iată pălăria și pasărea dumneavoastră, spuse el. Dar, apropo, vă supără dacă vă întreb de unde ați cumpărat cealaltă gîscă? Mă ocup și eu nițeluș de creșcutul păsărilor și rareori mi-a fost dat să întîlnesc pasăre mai bine îngrășată.

— Cu plăcere, domnule, spuse Baker, care se ridicase strecurîndu-și sub braț averea proaspăt recăpătată. *Sîntem cîțiva prieteni care frecventăm hanul „Alpha", lîngă Muzeu — ziua, știți, stăm chiar la* Muzeu. Anul acesta, bunul nostru cîrciumar, Windigate pe nume, a înființat un club al gîștelor, în cadrul căruia, în schimbul unei sume de cîțiva penny pe săptămînă, aveam să primim fiecare cîte o gîscă de Crăciun. *Eu mi-am plătit regulat taxa, iar restul faptelor vă sînt* cunoscute. Vă rămîn foarte îndatorat, domnul meu, pentru că bereta asta nu e potrivită nici pentru vîrsta, nici pentru seriozitatea mea. Ceremonios, dar oarecum ridicol, s-a înclinat solemn în fața fiecăruia dintre noi și dus a fost.

— Ei, am terminat și cu domnul Henry Baker, spuse Holmes după ce închise ușa în urma lui. E absolut sigur că n-are habar de toată afacerea noastră. Ți-e foame, Watson?

— Nu cine știe ce.

— Atunci propun să ne transformăm cina într-un supeu şi să batem fierul cît e cald.

— Sînt perfect de acord.

Era un ger năpraznic în seara aceea, aşa că ne-am înfăşurat în mantale şi ne-am pus fulare la gît. Afară, stelele străluceau îngheţate pe un cer fără nori, iar răsuflarea trecătorilor se ridica în aer ca fumul din ţeava pistoalelor. Paşii noştri iuţi şi apăsaţi răsunau pe caldarîm cînd treceam prin cartierul doctorilor, Wimpole Street, Harley Street şi Wigmore Street, pînă ce am intrat pe Oxford Street. Într-un sfert de ceas eram în Bloomsbury, la hanul „Alpha", o cîrciumă din colţul unei străzi ce cobora în cartierul Holborn. Holmes a împins uşa hanului şi i-a cerut patronului roşcovan, cu şorţul alb în faţă, să ne dea două halbe de bere, adăugînd:

— Trebuie să aveţi o bere excelentă, dacă o fi tot aşa de bună ca giştele dumneavoastră.

— Giştele mele?! omul părea surprins.

— Da, nu-i nici o jumătate de oră de cînd am vorbit cu domnul Henry Baker, membru al clubului giştelor de la dumneavoastră.

— Aha, înţeleg. Dar ştiţi, domnule, nu sînt giştele noastre.

— Serios, dar ale cui?

— Am cumpărat două duzini de la un precupeţ din piaţa Covent Garden.

— Aşa vasăzică! Îi cunosc şi eu pe unii dintre ei. De la care le-ai luat?

— Îi cheamă Breckinridge.

— Da? Pe ăsta nu-l cunosc. Ei, în orice caz, noroc patroane, bem în sănătatea dumitale şi pentru binele mers al negoţului cu care te îndeletniceşti. Ei, noapte bună! Şi acum, la domnul Breckinridge, continuă el încheindu-şi mantaua, cînd ne aflam din nou în aerul îngheţat de afară. Nu uita, Watson, că deşi la un capăt al acestui fir se află un lucru aşa de banal — o giscă —, de celălalt capăt atîrnă soarta unui om care va căpăta, fără îndoială, şapte ani de muncă silnică, dacă nu-i putem dovedi nevinovăţia. E cu putinţă ca ancheta noastră să nu facă decît să confirme că e vinovat. Dar, în orice caz, avem o linie pe care să ne ducem cercetările şi pe care poliţia a scăpat-o din vedere. Printr-un noroc nemaipomenit am apucat de acest capăt al firului, aşa că să nu-l lăsăm din mînă, orice s-ar întîmpla. Prin urmare, direcţia spre sud şi pas alergător!

Am trecut prin Holborn, am coborît pe Endell Street şi printr-o întortocheiură de străduţe murdare am ajuns în piaţa Covent Garden. Una din cele mai mari gherete purta firma cu numele Breckinridge; proprietarul, cu o mutră de cal, cu faţa ascuţită şi favoritele îngrijite, dădea o mînă de ajutor unui vînzător să pună obloanele.

— Bună seara! Cam frig astă-seară, spuse Holmes.

Negustorul dădu din cap şi-i aruncă o privire scrutătoare tovarăşului meu.

— Văd că aţi vîndut toate giştele, continuă Holmes arătînd spre tarabele de marmură pe care nu mai era marfă.

— Dacă vreţi, vă dau şi cinci sute, mîine dimineaţă.

— N-am făcut nimic.

— Ei, mai sînt vreo cîteva la dugheana cu lampa de gaz aerian.

— Da, numai că pe mine m-a îndreptat la dumneata...

— Cine anume?

— Hangiul de la „Alpha".

— A, da. I-am trimis vreo două duzini.

— Erau grozave. De unde le-ai căpătat?

Spre marea mea surprindere, întrebarea îl scoase din sărite pe negustor.

— *Ascultă, domnule, spuse el dîndu-şi capul pe-o parte şi punîndu-şi mîinile în şold.* Unde vrei să ajungi? Haide, haide, ia să dăm cărţile pe faţă.

— Să le dăm. Aş vrea să ştiu cine ţi-a vîndut gîştele pe care le-ai trimis la hanul „Alpha"?

— Ei, bine, n-am să-ţi spun, şi cu asta basta.

— A, n-are mare importanţă, dar nu înţeleg de ce te înfierbînţi *aşa pentru un fleac?*

— Mă înfierbînt! Te-ai înfierbînta şi dumneata la fel dacă te-ar hărţui atîţia cu aceleaşi întrebări. Cînd dai bani buni pe un lucru bun, cu asta afacerea ar trebui să se sfîrşească. Dar eu nu mai scap de întrebări. „Unde sînt gîştele?", „Cui i-ai vîndut gîştele?", „Cît vrei pe gîştele astea?". S-ar zice că alte gîşte n-au mai fost pe lume, cînd auzi cîtă zarvă se face în jurul lor.

— *O fi, numai că eu n-am nici o legătură cu nici unul din cei* care te-au necăjit cu întrebările lor, spuse nepăsător Holmes. Dacă nu vrei să-mi spui, pierd un pariu şi-atîta tot. Dar eu sînt gata oricînd să-mi susţin părerile în privinţa păsărilor de curte şi am pus rămăşag pe cinci lire că pasărea pe care am mîncat-o e dintr-o crescătorie de la ţară.

— Ei, bine, atunci ai pierdut banii, pentru că e dintr-o crescătorie de la oraş, îi spuse repezit negustorul.

— Nu se poate.

— Ba se poate.

— Nu cred.

— Nu cumva îţi închipui că te pricepi la păsări mai bine decît mine, care tot cu ele am avut de-a face de cînd eram băiat de prăvălie? Ascultă ce-ţi spun, toate păsările care le-am trimis la „Alpha" erau crescute la oraş.

— Asta n-am s-o cred nici în ruptul capului.

— Faci prinsoare, atunci?

— Înseamnă să-ţi iau banii de pomană, pentru că ştiu bine că am dreptate. Dar în orice caz, te ţin rămăşag o liră, doar aşa ca să te învăţ minte să nu te mai încăpăţînezi altădată.

Precupeţul rînji mulţumit.

— *Bill*, ia dă-mi condicile, strigă el.

Băieţelul aduse un registru mai subţirel şi altul mai mare şi soios punîndu-le pe amîndouă sub lampa atîrnată în vitrină.

— Ei, acum, domnule Căpăţînă, spuse negustorul, credeam că am isprăvit gîştele, dar pînă în două minute o să-ţi dai seama că mai am una în prăvălie. Vezi condica asta?

— Ei, ce-i cu ea?

— Asta e lista acelora de la care cumpăr. Înţelegi? Ei bine, aici pe pagina asta sînt furnizorii de la ţară şi după numele lor scriu numărul contului din registrul cel mare. Ei, hai să vedem acum. Uite pagina asta de dincoace scrisă cu cerneală roşie. Aici am furnizorii de la oraş. Ia priveşte al treilea nume de aici. Citeşte-mi-l tare.

— Doamna Oakshott de pe Brixton Road 117, citi Holmes, şi apoi cifra 249.

— Intocmai. Ei, acum să căutăm cifra asta în registrul de intrări şi ieşiri.

Holmes întoarse foile la pagina indicată. Iată: „Doamna Oakshott, Brixton Road 117, furnizoare de ouă şi păsări de curte".

— Ei, ia vezi, care e ultima înregistrare?

— „22 decembrie, 24 de găşte la preţul de 7 şilingi şi 6 penny bucata".

— Chiar aşa. Ei, asta-i. Şi dedesubt ce scrie?

— „Vîndute domnului Windigate de la «Alpha» cu 12 şilingi bucata".

— Ei, ce mai ai de spus?

Sherlock Holmes făcu o mutră tare amărîtă. Scoase o monedă de o liră din buzunar şi o aruncă pe tejghea, îndepărtîndu-se cu aerul omului care nu-şi poate exprima în vorbe dezgustul. După cîţiva metri se opri sub un felinar şi rise fără zgomot, dar din toată inima, aşa cum făcea întotdeauna.

— Ei, de cîte ori vei vedea un om cu favoriţi potriviţi în felul ăsta şi cu batista roz atîrnîndu-i din buzunar, să ştii că întotdeauna îl poţi trage de limbă printr-un rămăşag, spuse Holmes. Ba mai mult, aş zice chiar că dacă i-aş fi pus un teanc de o sută de lire în faţă, nu mi-ar fi dat informaţii mai complete decît am putut scoate de la el făcîndu-i să creadă că mă bate la un rămăşag. Ei bine, Watson, cred că ne apropiem de sfîrşitul anchetei noastre şi singurul punct care mai rămîne de stabilit este dacă e mai bine să mergem la această doamnă Oakshott chiar în seara asta sau să ne rezervăm plăcerea pentru mîine? E limpede din ceea ce ne-a spus ţîfnosul ăsta că afacerea i-a mai pus pe jăratic şi pe alţii şi eu aş crede că...

Dar părerile i-au fost brusc întrerupte de o hărmălaie cumplită ce venea de la prăvălia pe care tocmai o părăsisem. Întorcîndu-ne am dat cu ochii de un individ prăpădit, cu o faţă de şobolan, ce se proţăpise în mijlocul cercului de lumină galbenă răspîndită de lampa ce se legăna în geamul prăvăliei, în timp ce Breckinridge, negustorul, stătea în prag ameninţîndu-l fioros cu pumnii pe bietul omuleţ.

— Mi s-a făcut lehamite de dumneata şi de găştele dumitale, strigă el. De v-aţi duce dracului cu toţii! Dacă mai vii să-mi baţi capul cu prostiile dumitale, am să asmuţ ciinele asupra-ţi. Ad-o aici pe madam Oakshott şi am să stau de vorbă cu ea, dar ce amestec ai dumneata? Ce, de la dumneata am cumpărat eu găştele?

— Nu, dar oricum, una era a mea, se scinci omuleţul.

— Ei bine, atunci cere-o lui madam Oakshott.

— Dar ea mi-a spus să ţi-o cer dumitale.

— Mă rog, din partea mea, n-ai decît să i-o ceri şi regelui Prusiei, că eu unul m-am săturat pînă-n gît. Cară-te de aici! Se repezi furios înainte şi cel cu întrebările dispăru îndată în întuneric.

— Ha, asta poate să ne scutească de o vizită la casa din Brixton Road, şopti Holmes. Haide cu mine să vedem ce putem scoate de la individul ăsta.

Mergînd cu paşi mari printre grupurile de oameni care se răsfiraseră căscînd gura pe la dughenele luminate, tovarăşul meu îl ajunse repede pe omuleţ şi-l bătu pe umăr. Acesta se răsuci speriat pe călcîie şi la lumina felinarului am putut vedea că se făcuse alb ca varul la faţă.

— Cine eşti dumneata? Ce vrei? întrebă el cu tremur în glas.

— Te rog să mă ierți, spuse Holmes cu glas blajin, dar mi-a fost cu neputință să nu aud din întîmplare întrebările pe care le-ai pus chiar adineauri negustorului. Cred că ți-aș putea ajuta.

— Dumneata? Dar cine ești dumneata? De unde ai putea să ai habar de toată tărășenia asta?

— Mă numesc Sherlock Holmes. Treaba mea este să am habar de lucruri de care n-au alții.

— Dar de data asta nu poți să știi nimic, de bună-seamă?

— Iartă-mă, te rog, dar știu totul. Dumneata te străduiești să dai de urma unor giște care au fost vîndute de doamna Oakshott din Brixton Road unui negustor numit Breckinridge și pe care acesta, la rîndul lui, le-a vîndut domnului Windigate de la hanul „Alpha", care le-a vîndut mai departe membrilor clubului său, printre care și domnului Henry Baker.

— Vai, domnule, atunci sînteți chiar omul pe care țineam să-l cunosc, strigă stîrpitura fără să-și poată stăpîni tremurul mîinilor întinse. Nici nu vă pot spune cît de mult mă interesează această chestiune. Sherlock Holmes strigă o birjă care trecea tocmai pe acolo.

— În cazul acesta, ar fi mai bine să stăm de vorbă în tihnă, colea într-o odăiță bună, decît în piața aceasta în care suflă vîntul ca-n plin cîmp, spuse el. Dar, spune-mi te rog înainte de a merge mai departe, pe cine am plăcerea să ajut?

Omul șovăi o clipă și apoi răspunse cu privirile pierzișe:

— Numele meu e John Robinson.

— A, nu, vreau numele adevărat, spuse Holmes, mieros. E întotdeauna foarte neplăcut să ai de-a face cu cineva care se ascunde sub un nume fals.

Obrajii albi ai necunoscutului se îmbujorară: Ei bine, atunci numele meu adevărat este James Ryder.

— Întocmai. Ești șeful personalului de serviciu de la hotelul „Cosmopolitan". Urcă, te rog, în birjă și curînd voi putea să-ți spun tot ce dorești să afli.

Omulețul stătu locului uitîndu-se cînd la unul cînd la celălalt cu ochii plini pe jumătate de spaimă și pe jumătate de nădejde, ca unul ce nu e sigur dacă e gata să-i pună dumnezeu mîna în cap sau să se prăbușească în prăpastie. Apoi se urcă în birjă și peste o jumătate de oră ne aflam iar în salonașul din Baker Street. Pe drum n-am schimbat nici o vorbă, dar respirația agitată și prelungă a noului nostru tovarăș, precum și mîinile lui care se încleștau și se descleștau nervos, vorbeau lămurit despre încordarea pradă căreia era.

— Iată-ne ajunși! spuse Holmes vesel cînd am intrat unul după altul în camera lui. Focul e foarte binevenit pe o vreme ca asta. S-ar zice că ți-e frig, domnule Ryder. Ia te rog loc în fotoliul de paie. Îmi pun doar papucii și pe urmă lămurim povestea asta a dumitale. Ei, acum e gata! Vrei să știi ce s-a întîmplat cu gîștele alea?

— Da, domnule.

— Sau poate mai degrabă cu gîsca aceea. Bănuiesc că doar una singură te interesa — una albă, cu o dungă neagră pe coadă.

Ryder tremură de emoție.

— Ooo, domnule! strigă el. Poți să-mi spui unde a ajuns?

— Aici.

— Aici?

— Da. Și s-a dovedit o pasăre cu adevărat măiastră. Nici nu mă mir că te interesează atît de mult. A făcut un ou după ce a murit —

cel mai frumos, cel mai strălucitor ouşor albastru ce s-a văzut vreodată. Îl am aici în muzeul meu.

Vizitatorul nostru se ridică, se clătină pe picioare apucîndu-se cu mîna de marginea căminului ca să nu cadă. Holmes descuie casa de fier şi îi arătă Granatul Albastru care licărea ca o stea, cu mii de raze reci şi scînteietoare. Ryder stătea ţintă, cu faţa încremenită, neştiind dacă trebuie să recunoască giuvaerul sau să se lepede de el.

— Acum, Ryder, jocul s-a sfîrşit, spuse Holmes liniştit. Ţine-te bine, omule, că altfel cazi în foc. Watson, ajută-l să se aşeze din nou în fotoliu. N-are destulă tărie de caracter ca să facă o nelegiuire fără să se teamă de urmări. Dă-i un strop de rachiu. Aşa! Ei, acum mai arată şi el a om. Ce prăpădit e, zău aşa!

O clipă i se muiaseră de tot picioarele şi era cît pe-aci să cadă, dar rachiul îi mai aduse puţin sînge în obraji, aşa că acum stătea şi-l privea speriat pe acuzatorul său.

— Am toate inelele lanţului în mîini şi toate dovezile de care aş putea să am nevoie, aşa că n-a rămas să-mi spui decît cîteva lucruri. Totuşi, aceste cîteva lucruri ar fi bine să le lămurim pentru a completa dosarul. Ryder, auziseşi desigur de această piatră preţioasă a contesei de Morcar, nu?

— Catherine Cusack mi-a vorbit de ea, spuse el cu glasul spart.

— Înţeleg, camerista contesei. Şi fără îndoială ispita îmbogăţirii neaşteptate şi atît de uşoară a fost prea mare pentru tine; dar ţi-ai ales mijloacele fără pic de scrupul. Se pare Ryder că sub înfăţişarea ta se ascunde un mare ticălos. O să ajungi rău. Ştiai că acest individ Horner, instalatorul, mai fusese implicat într-o afacere de felul ăsta şi că bănuielile ar putea să cadă mai uşor asupra lui. Ce-ai făcut atunci? Ai făcut o stricăciune în camera contesei — cu ajutorul complicei tale Catherine Cusack — şi ai aranjat în aşa fel ca să fie tocmai el chemat pentru reparaţie. Şi pe urmă, după plecarea lui, ai prădat caseta cu bijuterii, ai dat alarma şi-ai pus să-l aresteze pe acest nenorocit. Pe urmă ai...

Ryder s-a aruncat deodată pe covor la picioarele lui Holmes cuprinzîndu-i genunchii cu braţele.

— Pentru numele lui dumnezeu, fie-vă milă! Gîndiţi-vă la tatăl meu, la mama. Li s-ar frînge inima de jale dacă ar afla. În viaţa mea n-am păcătuit, n-am mai făcut vreun lucru rău! Şi nici n-am să mai fac. O jur, jur pe Evanghelie! Nu mă daţi pe mîna justiţiei! Vă rog! Vă rog ca pe dumnezeu!

— Întoarce-te la locul tău! spuse Holmes sever. Foarte uşor să te umileşti acum la picioarele mele, să te tîrăşti în genunchi, dar nici nu ţi-a păsat de bietul Horner care a fost adus în boxa acuzaţilor pentru o crimă cu care n-avea nici în clin nici în mînecă.

— Am să fug, domnule Holmes. Am să plec din ţară şi atunci va cădea şi acuzaţia împotriva lui.

— Hm! Mai vorbim noi despre asta. Dar acum ne spui exact ce s-a petrecut după aceea. Cum a ajuns piatra în guşa gîştei şi cum a ajuns gîsca pe piaţă. Spune-ne adevărul pentru că de aceasta atîrnă singura speranţă de scăpare pe care o mai poţi avea.

— Am să vă spun exact cum s-a întîmplat domnule Holmes, grăi Ryder umezindu-şi buzele fripte. Cînd a fost arestat Horner, mi s-a părut că cel mai bine ar fi să plec de îndată cu giuvaerul pentru că nu ştiam cînd şi cum i-ar putea da în gînd poliţiei să mă perchiziţioneze şi să-mi scotocească prin cameră. În hotel nu se afla nici o as-

cunzătoare sigură. Atunci am ieşit ca şi cum aş fi avut vreo treabă şi m-am îndreptat spre casa surorii mele. Ea e căsătorită cu un oarecare Oakshott, stă pe Brixton Road şi se îndeletniceşte cu îngrăşatul păsărilor pentru piaţă. Pînă am ajuns acolo mi se părea că fiecare om pe care-l întîlnesc e poliţist sau detectiv şi cu toate că era o seară friguroasă, *îmi şiroiau sudorile pe faţă pînă am ajuns în Brixton Road.* Sora mea m-a întrebat ce-i cu mine, de ce sînt aşa de palid? Dar i-am spus că eram tulburat din pricina furtului de bijuterii de la hotel. Pe urmă *m-am dus în curtea din dos şi am fumat* o pipă întrebîndu-mă ce ar fi fost mai bine să fac? Am avut pe vremuri un prieten numit Maudsley, care a ajuns rău de tot şi care de curînd terminase de ispăşit o pedeapsă la Pentonville. Ne-am întîlnit într-o zi şi, vorbind despre obiceiurile hoţilor, mi-a spus cum fac ei ca să scape de lucruri de furat. Ştiam că el o să-mi fie credincios pentru că eu îi cunoşteam unele taine, aşa că m-am hotărît să mă duc drept la el la Kilburn şi să mă destăinuiesc lui. Avea să mă înveţe el cum să prefac piatra în *bani. Dar cum puteam să ajung la el fără primejdie? M-am gîndit* la chinurile prin care trecusem venind de la hotel. În orice moment puteam fi arestat şi percheziţionat — şi piatra colea în buzunarul de la vestă. Cum îmi frămîntam aşa creierii sprijinit de zid şi privind la giştele care se legănau pe lîngă mine, mi-a venit deodată ideea care m-a învăţat cum aş putea să-i întrec şi pe cei mai isteţi detectivi de pe lumea asta. *Soră-mea îmi spusese cu cîteva săptămîni mai* înainte că pot să-mi aleg gîsca cea mai grasă ca dar de Crăciun şi ştiam că-şi ţine întotdeauna făgăduiala. Aveam să-mi iau gîsca acum şi să duc în ea nestemata pînă la Kilburn. În fundul curţii era un mic şopron şi am mînat una dintre orătănii pînă acolo, una mai mare şi mai *frumoasă, cu o dungă neagră pe coadă. Am prins-o, i-am căscat ciocul* cu de-a sila şi i-am înfundat piatra pe gît cu degetul, cît mai adînc am putut. Pasărea era să se înece, dar pe urmă am simţit piatra coborînd pe gîtlej în jos pînă în guşă. Numai că biata pasăre a dat din *aripi şi s-a zbătut atîta încît soră-mea* a ieşit din casă să vadă ce s-a întîmplat. Cînd m-am întors să vorbesc cu ea, blestemata mi-a scăpat şi a fugit bătînd din aripi, amestecîndu-se cu celelalte orătănii. „Ce naiba făceai cu gîsca aia, Jem?" — m-a întrebat soră-mea. „Deh — i-am răspuns eu — ziceai că-mi dai una de Crăciun şi voiam să văd care e mai grasă". „A — zice ea — pe a ta am şi *pus-o deoparte. Aşa* îi şi zicem: gîsca lui Jem. E aia mare albă de acolo. Sînt douăzeci şi şase cu totul, care va să zică, una pentru tine, una pentru noi şi două duzini pentru piaţă". „Mulţumesc, Maggie, — îi zic — dar dacă ţi-e tot una, mi-ar place mai mult s-o iau pe asta care o aveam adineaori în mînă". „Dar aialtă trage mult mai mult la cîntar — spuse ea — şi am îngrăşat-o anume pentru tine". „Nu-i nimic, o vreau pe astălaltă — zic — şi-o s-o iau chiar acum". „Mă rog, cum pofteşti — zise ea cam bosumflată — Atunci pe care o vrei?" „Aia albă cu o dungă pe *coadă, din mijlocul cîrdului". „Prea bine — zice — ia-o şi ia-o cu* tine!"

„Ei bine, domnule Holmes, am făcut întocmai cum mi-a zis şi am dus pasărea pînă la Kilburn. I-am spus prietenului meu ce făcusem, pentru că era un om căruia nu te sfieşti să-i spui un lucru ca ăsta. Era să moară de rîs. Pe urmă am luat noi un cuţit şi am tăiat guşa gîştei. Cînd colo, să mor nu alta, nici urmă de piatră nu era şi atunci am înţeles că s-a făcut vreo greşeală îngrozitoare. Am lăsat baltă pasărea, m-am întors în goană la soră-mea şi m-am repezit drept în curtea din

dos. Cînd colo, ce să vezi, nu mai era nici o pasăre. „Unde sînt păsările, Maggie?" — am strigat eu. „La precupeț în piață". „La care anume?". „Breckinridge din Covent Garden". „Dar ce, mai era una cu coadă vărgată, *am întrebat* eu, ca aia pe care am ales-o eu?" „Da, Jem, erau două cu coadă vărgată și niciodată nu le-am putut deosebi una de alta".

„Ei bine, vă închipuiți că atunci mi s-a luminat mintea și am alergat cît m-au ținut picioarele pînă la individul ăsta, Breckinridge, dar el le vînduse pe toate o dată și n-a vrut să-mi spună cît de cît cui le-a dat. L-ați auzit și dumneavoastră astă-seară. Ei bine, întotdeauna mi-a răspuns la fel. Soră-mea crede că am început să-mi pierd mințile. Uneori așa mă tem și eu. Și acum, și acum sînt și eu înfierat ca un hoț, fără măcar să mă fi atins de bogăția pentru care mi-am vîndut sufletul diavolului. Doamne, fie-ți milă! Fie-ți milă, doamne! Izbucni în hohote de plîns, cu fața îngropată în mîini.

Urmă apoi o tăcere lungă, întreruptă doar de răsuflarea lui greoaie și de Sherlock Holmes care bătea darabana cu degetele pe marginea mesei. Pe urmă prietenul meu s-a ridicat și a deschis larg ușa.

— Ieși afară! i-a spus el.

— Cum, domnule? Oo, cerul să vă binecuvînteze!

— Fără vorbă! Ieși afară!

De alte vorbe nici n-a mai fost nevoie. Ryder a dat buzna afară, s-a auzit un tropot grăbit pe scări, o ușă trîntită, și răpăiala pașilor lui gonind pe stradă.

— La urma urmei, Watson, spuse Holmes, întinzînd mîna după luleaua lui de lut, nu sînt ținut cîtuși de puțin să împlinesc lipsurile *poliției*. Dacă Horner s-ar afla în primejdie ar fi cu totul altceva. Dar individul ăsta nu va depune mărturie împotriva lui și atunci procesul se va închide cu siguranță. Presupun că ascund într-adevăr o fără-de-lege, dar se prea poate ca prin asta să salvez un suflet. Individul ăsta nu va mai păcătui în viața lui. Spaima prin care a trecut l-a vindecat pe veci. Dacă-l trimit acum la închisoare, îl fac ocnaș pe viață. Și apoi, zilele astea sînt sărbătorile iertării. Norocul ne-a scos în cale o problemă unică și tare ciudată, și răsplata pe care o aduce e însăși rezolvarea ei. Dacă vrei să fii așa de amabil, doctore, să suni clopoțelul, *o să ne apucăm* de o altă cercetare, în care elementul esențial va fi tot o pasăre.

(Tradus din limba engleză de
ANDREI BANTAȘ)

LUCRĂRI CARE VOR APĂREA ÎN COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

Nr. 53. „Balaurul mărilor" de Ioana Petrescu.

Nr. 54. Trei scurte povestiri.

Nr. 55. „Taina prințului Semempsis" de Radu Nor și I. M. Ștefan.

Nr. 56—57. „Prizonieri printre giganți" de Maya Niculescu.

IN CURIND, IN VITRINELE LIBRARIILOR

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Vă oferă:

H. Blazian	— Th. Pallady — monografie
V. Beneş	— Donatello — monografie
I. Peltz	— Max şi lumea lui — roman
Camil Petrescu	— Caragiale în vremea lui — piesă
Mihail Sadoveanu	— Opere, vol. XI

* * *

Ch. Baudelaire	— Flori alese din „Florile răului"
Th. Dreiser	— Sora Carrie — roman
L. Feuchtwänger	— Goya sau drumul anevoios al cunoaşterii
M. Gorki	— Opere, vol. V
Th. Mann	— Decăderea familiei Budden Crrok, vol. I şi II
Montesquieu	— *Scrisori persane*

EDITURA TINERETULUI

D. Bolintineanu	— Legende istorice
I. L. Caragiale	— Schiţe
Panait Istrate	— Ciulinii Bărăganului
Ch. Dickens	— Oliver Twist — roman
Lenau	— Versuri (colecţia „Cele mai frumoase poezii")
Shelley	— Versuri (colecţia „Cele mai frumoase poezii").

PIONIERI ŞI ŞCOLARI

În curînd va apărea pentru voi colecţia „Tînărul constructor", editată de revista „Ştiinţă şi tehnică", care va cuprinde diferite construcţii de modele, cum ar fi *automacara, avion cu reacţie, vapor, tractor etc.*

Construind modelele publicate în această colecţie, căpătaţi bogate cunoştinţe tehnice şi realizaţi jucării de toată frumuseţea.

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii ≤i oficiile poştale.

250li

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LEU